

NEDERLANDS ARBITRAGE INSTITUUT
NAI 5174

EXXONMOBIL HOLDING COMPANY HOLLAND LLC
EN
SHELL NEDERLAND B.V.

EISERESSEN

VS.

DE STAAT DER NEDERLANDEN

VERWEERDER

ARBITRAAL VONNIS

BETREFFENDE DE BEVOEGDHEID VAN HET SCHEIDSGERECHT TEN AANZIEN VAN
HET VERZOEK VAN VERWEERDER TOT HET TREFFEN VAN VOORLOPIGE
VOORZIENINGEN INZAKE DE NORG UGS OF DE GRIJPSKERK UGS

12 JANUARI 2026

SCHEIDSGERECHT

[REDACTED]

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
I. PARTIJEN	1
II. DE KERN VAN HET VERZOEK VAN DE STAAT.....	2
III. HET VERLOOP VAN DE PROCEDURE.....	3
IV. DE ACHTERGROND VAN HET VERZOEK	7
A. Afspraken over het gebruik van de Norg UGS en de Grijpskerk UGS	8
B. Een ‘passende oplossing’ voor het wegvallen van GasTerra	12
C. De door de Staat verzochte voorlopige voorziening	15
V. DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN	17
A. Het standpunt van ExxonMobil.....	17
B. De verzoeken van ExxonMobil.....	18
C. Het standpunt van de Staat	18
D. De conclusie van de Staat.....	22
VI. DE OVERWEGINGEN VAN HET SCHEIDSGERECHT	23
A. Inleiding	23
B. Bevoegdheid gegeven op grond van artikel 35 lid 1 NAI Arbitragereglement?	24
C. Scheidsgerecht bevoegd voor zover Verzoek VoVo-4 is gebaseerd op het AoH	26
D. Arbitrageovereenkomst AoH omvat het Norg Akkoord	27
E. De opdracht van het scheidsgerecht omvat het Norg Akkoord	29
F. Positie NAM onder het Norg Akkoord	32
G. Conclusie.....	33
VII. KOSTEN.....	33
VIII. BESLISSING	35

LIJST VAN DEFINITIES

AoH	Akkoord op Hoofdpijnen van 25 juni 2018 tussen de Staat, Shell en ExxonMobil
Arbitrageaanvraag	Arbitrageaanvraag van ExxonMobil en Shell gedateerd 7 december 2023 met 57 producties
Bevoegdheidsverweer	Bevoegdheidsverweer van ExxonMobil van 22 december 2025 tegen het verzoek van de Staat tot het treffen van voorlopige voorzieningen
Dienstencontract Grijpskerk UGS	Grijpskerk UGS Service Agreement van 1 oktober 2014 tussen NAM en GasTerra
Dienstencontract Norg UGS	Norg UGS Service Agreement van 15 december 2017 tussen NAM en GasTerra
EBN	EBN B.V.
Eiseressen	Shell en ExxonMobil gezamenlijk
ExxonMobil	ExxonMobil Holding Company Holland LLC
ExxonMobil en Shell	ExxonMobil en Shell gezamenlijk
GasTerra	GasTerra B.V.
Grijpskerk UGS	Grijpskerk Underground Gas Storage
Groningenveld	Het gasveld nabij Slochteren in Groningen
GTS	Gasunie Transport Services B.V.
H-gas	Hoogcalorisch gas
Interim Akkoord	Interim Akkoord Afbouw Gaswinning Groningenveld van 9 september 2019 tussen de Staat, Shell en ExxonMobil
L-gas	Laagcalorisch gas
Minister	Minister van Economische Zaken en Klimaat, thans Minister van Klimaat en Groene Groei
Ministerie	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, thans Ministerie van Klimaat en Groene Groei
MvAB	Memorie van Antwoord zijdens de Staat der Nederlanden van 31 december 2025 in het Bevoegdheidsincident ter zake van het Verzoek zijdens de Staat van 8 december 2025
NAI	Nederlands Arbitrage Instituut
NAI Arbitragereglement	Arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut geldend vanaf 1 januari 2015

NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V.
Norg Akkoord	Norg Akkoord van 8 maart 2021 tussen de Staat, Shell, ExxonMobil en NAM
Norg UGS	Norg Underground Gas Storage
Partij	ExxonMobil, Shell of de Staat
Partijen	ExxonMobil, Shell en de Staat
pseudo G-gas	Pseudo-Groningengas, dat kan worden verkregen door hoogcalorisch gas in stikstofinstallaties te mengen met stikstof waardoor het verschil in energiewaarde tussen L-gas en H-gas wordt weggenomen.
Shell	Shell Nederland B.V.
SodM	Staatstoezicht op de Mijnen
Staat	De Staat der Nederlanden
TwG	Tijdelijke Wet Groningen
UGS Grijpskerk	Grijpskerk Underground Gas Storage
UGS Norg	Norg Underground Gas Storage
Verzoek VoVo-2	Verzoek van de Staat van 18 september 2025 tot het treffen van voorlopige voorzieningen met betrekking tot door ExxonMobil en Shell te verstrekken passende zekerheden
Verzoek VoVo-3	Verzoek van ExxonMobil en Shell van 2 oktober 2025 tot het treffen van voorlopige voorzieningen met betrekking tot het door de Staat opleggen van heffingen
Verzoek VoVo-4	Verzoek van de Staat van 8 december 2025 tot het treffen van voorlopige voorzieningen inzake de Norg UGS of de Grijpskerk UGS
Vonnis VoVo-1	Arbitraal vonnis van 20 februari 2025 betreffende VoVo-1.
Vonnis VoVo-1a	Arbitraal vonnis van 30 mei 2025 betreffende het verzoek van de Staat tot aanpassing van Vonnis VoVo-1
Vonnis VoVo-3	Arbitraal vonnis van 14 november 2025 betreffende VoVo-3

Het scheidsgerecht, bestaande uit

wijst het volgende arbitraal vonnis over zijn bevoegdheid ten aanzien van het verzoek tot het treffen van voorlopige voorzieningen inzake de Norg UGS of de Grijskerk UGS (“Verzoek VoVo-4”) in deze arbitrage volgens het arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut (“NAI”) geldend vanaf 1 januari 2015 (“NAI Arbitragereglement”):

I. PARTIJEN

1. Eiseressen in deze arbitrage zijn:

- (1) ExxonMobil Holding Company Holland LLC (“ExxonMobil”)
Botlekweg 121
Havennummer 4060
3197 KA Botlek Rotterdam
Nederland
- (2) Shell Nederland B.V. (“Shell”)
Carel van Bylandtlaan 30
2596 HR Den Haag
Nederland

(ExxonMobil en Shell gezamenlijk: “Eiseressen” of “ExxonMobil en Shell”)

2. ExxonMobil wordt in deze arbitrage bijgestaan door:

Philippe Pinsolle
Thomas Voisin
Radu Giosan
Anton Shagalov
Zaid Sufi Wahidi

Quinn Emanuel Urquhart & Sullivan UK, LLP
6 rue Lamennais
75008 Parijs
Frankrijk

en

Bregje Korthals Altes
Van Doorne N.V.
Amstelveenseweg 638
1081 JJ Amsterdam
Nederland

3. Shell wordt in deze arbitrage bijgestaan door:

Marnix Leijten
Matthias Kuscher

René van Tricht
Tes Flapper
De Brauw Blackstone Westbroek N.V.
Burgerweeshuispad 201
1076 GR Amsterdam
Nederland

4. Verweerder in deze arbitrage is:

De Staat der Nederlanden (de “Staat”)
Ministerie van Klimaat en Groene Groei
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag
Nederland

5. De Staat wordt in deze arbitrage bijgestaan door:

Peter van Kippersluis
Willem Heemskerk
Thijs Franssen
Raimond Dufour

Pels Rijcken & Droogleever Fortuijn N.V.
Bezuidenhoutseweg 57
2594 AC Den Haag
Nederland

(Shell, ExxonMobil en de Staat ieder een “Partij” en gezamenlijk “Partijen”)

II. DE KERN VAN HET VERZOEK VAN DE STAAT¹

6. ExxonMobil en Shell hebben bij arbitrageaanvraag van 7 december 2023 (“Arbitrageaanvraag”) deze arbitrage aanhangig gemaakt tegen de Staat ter zake van het door de Staat en Eiseressen gesloten Akkoord op Hoofdlijnen van 25 juni 2018 (het “AoH”) en het Interim Akkoord Afbouw Gaswinning Groningenveld van 9 september 2019 (het “Interim Akkoord”).
7. De directe aanleiding voor het verzoek om voorlopige voorzieningen te treffen is volgens de Staat de noodzaak om de seizoensgasopslag in Norg (de *Norg Underground Gas Storage*; de “Norg UGS” of “UGS Norg”), die een cruciale rol speelt bij de leveringszekerheid in de winter en het functioneren van de gasmarkt, tijdig gevuld te krijgen zodat in de winter van 2026/2027 daaruit gas kan worden geproduceerd.
8. GasTerra B.V. (“GasTerra”) heeft van oudsher als enige het recht op vulling van en productie uit de Norg UGS. Dit is geregeld in de *Norg UGS Service Agreement* tussen GasTerra en de Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. als eigenaar van Norg UGS (het “Dienstencontract

¹ Verzoek VoVo-4, ¶¶ 1.1-1.5.

Norg UGS” en “NAM”). Partijen zijn in het AoH overeengekomen dat het Dienstencontract Norg UGS in stand blijft tot 1 april 2027, met een verlengingsmogelijkheid tot 2035. In het Norg Akkoord van 8 maart 2021 (het “Norg Akkoord”) is afgesproken dat tot in ieder geval 30 september 2027 gebruik gemaakt zal worden van de Norg UGS, en dat NAM aan dit gebruik zal meewerken. Ten tijde van het Norg Akkoord was echter bekend dat GasTerra haar activiteiten zou beëindigen vóór 30 september 2027. In het Norg Akkoord is daarom bepaald dat de Staat, Shell en ExxonMobil zich zouden inspannen om te komen tot “*een passende oplossing*” voor het feit dat GasTerra haar taken niet zal kunnen uitoefenen tot en met 30 september 2027.

9. GasTerra zal op 1 april 2026 de Norg UGS ‘leeg’² opleveren en per die datum haar werkzaamheden met betrekking tot de gasopslagen neerleggen. Een andere partij zal dus de Norg UGS moeten gaan vullen zodat in de winter van 2026/2027 toch gas kan worden geproduceerd uit de Norg UGS. De Staat heeft Energie Beheer Nederland B.V. (“EBN”) in staat gesteld om de rol van GasTerra voor de winter 2026/2027 door een dochteronderneming te laten overnemen. De Staat stelt dat ExxonMobil en Shell echter weigeren mee te werken aan het bereiken van een passende oplossing voor de afbouw van GasTerra en daarmee de afspraken in het AoH en in het Norg Akkoord schenden en de leveringszekerheid in de winter van 2026/2027 op het spel zetten.
10. De Staat verzoekt om die redenen het scheidsgerecht om uiterlijk op maandag 16 februari 2026 voorlopige voorzieningen te treffen, te meer gezien de beperkte tijd die resteert tot april 2026 en de noodzakelijke voorbereidingen die hiervoor door NAM en EBN dienen te worden getroffen. De verzochte voorziening komt erop neer dat ExxonMobil en Shell worden veroordeeld om in het kader van een passende oplossing ervoor zorg te dragen dat NAM van 1 april 2026 tot, in eerste instantie, 1 april 2027 aan EBN Capital B.V. (“EBN Capital”) – een dochter van EBN – toegang verleent tot de Norg UGS, tegen redelijke voorwaarden zoals uiteengezet in VoVo-4. In het licht van de stelling van ExxonMobil en Shell dat de *Grijpskerk Underground Gas Storage* (de “Grijpskerk UGS” of “UGS Grijpskerk”) de functie van de Norg UGS heeft overgenomen, verzoekt de Staat subsidiair dergelijke toegang te verlenen tot de Grijpskerk UGS.
11. ExxonMobil stelt dat de door de Staat verzochte voorlopige maatregelen voortvloeien uit het Norg Akkoord en dat het scheidsgerecht bevoegdheid mist om te oordelen over geschillen ontstaan naar aanleiding van het Norg Akkoord. Partijen zijn vervolgens overeengekomen dat het scheidsgerecht in dit vonnis eerst een beslissing neemt over zijn bevoegdheid ten aanzien van de door de Staat verzochte voorlopige voorzieningen.

III. HET VERLOOP VAN DE PROCEDURE

12. Op 7 december 2023 ontving het NAI de Arbitrageaanvraag van ExxonMobil en Shell gedateerd 7 december 2023 met 57 producties. In de Arbitrageaanvraag hebben ExxonMobil en Shell gezamenlijk [REDACTED] als co-arbiter benoemd.

² Leeg opleveren behelst dat het in de gasopslag aanwezige werkgas wordt geproduceerd, maar het kussengas in de opslagen achterblijft blijft.

13. Het korte antwoord van de Staat gedateerd 22 december 2023 met 6 producties werd door het NAI op diezelfde datum ontvangen. In het korte antwoord heeft de Staat [REDACTED] als co-arbiter benoemd.
14. Op gezamenlijk verzoek van Partijen schortte het NAI de arbitrage per 11 januari 2024 op.
15. De administrateur van het NAI verlengde de termijn voor benoeming van het scheidsgerecht: (i) op 5 maart 2024 tot 7 juni 2024; (ii) op 4 juni 2024 tot 7 september 2024; en (iii) op 2 september 2024 tot 7 december 2024.
16. Bij e-mailberichten van 24 en 26 september 2024 berichtten Partijen het NAI dat een akkoord was bereikt over de benoeming van [REDACTED] als co-arbiters en [REDACTED] tot voorzitter.
17. Op 14 oktober 2024 zond de administrateur van het NAI de door arbiters ondertekende verklaringen conform artikel 11(4) NAI Arbitragereglement met disclosures aan Partijen.
18. Op 20 en 21 oktober 2024 bevestigden Partijen aan de administrateur van het NAI dat zij in de disclosures geen beletsel voor bevestiging van de benoeming van arbiters zagen.
19. Bij brief van 22 oktober 2024 bevestigde de administrateur van het NAI de benoemingen van arbiters conform artikel 16(1) NAI Arbitragereglement.
20. Op 19 november 2024 dienden ExxonMobil en Shell een verzoek in tot het treffen van voorlopige voorzieningen ex artikel 35(1) NAI Arbitragereglement tot het verstrekken van nadere informatie en in overleg te treden over de aanstelling en reikwijdte van de door de aan te stellen externe accountant uit te voeren controle en de inhoud van periodieke rapportages van het IMG.
21. Op basis van een voorstel van ExxonMobil en Shell van 6 december 2024, een tegenvoorstel van de Staat van 11 december 2024 en een reactie van ExxonMobil en Shell van 15 december 2024 op het tegenvoorstel, zond het scheidsgerecht op 18 december 2024 een eerste concept van een procesorde in de hoofdzaak aan Partijen.
22. Na overleg met Partijen over de concept procesorde op 19 en – mede op basis van een op 20 december 2024 ontvangen mark-up van de Staat – 20 december 2024, zond het scheidsgerecht op 20 december 2024 Procedurele Order Nr. 1 aan Partijen, waarin het processchema voor de eerste fase van de arbitrage werd vastgelegd.
23. Op 8 januari 2025 benoemde de administrateur van het NAI conform artikel 20 NAI Reglement [REDACTED] tot secretaris van het scheidsgerecht.³
24. Op 24 februari 2025 ontvingen Partijen van het NAI het op 20 februari 2025 gedateerde arbitraal vonnis ten aanzien van het verzoek van ExxonMobil en Shell van 19 november 2024 tot het

³ Zie, mede ten aanzien van haar *disclosure*, Vonnis VoVo-1a, ¶ 12.

treffen van voorlopige voorzieningen (“Vonnis VoVo-1”), waarin het verzoek deels werden toegewezen.⁴

25. Op 4 april 2025 diende de Staat een verzoek in tot aanpassing van de in het Vonnis VoVo-1 getroffen voorlopige voorzieningen.
26. Op 2 juni 2025 ontvingen Partijen van het NAI het op, 30 mei 2025 gedateerde arbitraal vonnis ten aanzien van het verzoek van de Staat van 4 april 2025 tot aanpassing van de voorlopige voorzieningen die zijn getroffen in het Vonnis VoVo-1 (“Vonnis VoVo-1a”), waarin de verzoeken deels werden toegewezen.⁵
27. Op 5 juni 2025 dienden ExxonMobil en Shell een Memorie van Eis (“MvE”) in de hoofdzaak in, gevolgd op 11 juni 2025 door een hyperlinked versie, twee getuigenverklaringen, vier deskundigenrapporten en producties E-001 tot en met E-575 en ELA-01 tot en met ELA-33.
28. Op 18 september 2025 diende de Staat een verzoek in tot het treffen van voorlopige voorzieningen met betrekking tot door ExxonMobil en Shell te verstrekken passende zekerheden (“Verzoek VoVo-2”), gevolgd op 23 september 2025 door een – licht gewijzigde – hyperlinked versie en producties VV2-01 tot en met VV2-66.
29. Op 26 september 2025 gaven ExxonMobil en Shell aan voornemens te zijn op korte termijn eveneens een verzoek om voorlopige voorzieningen bij het scheidsgerecht in te dienen, dat ertoe strekt dat de Staat wordt geboden de door hem voorgenomen medio november 2025 uit te brengen heffingen over het jaar 2024 eerst uit te brengen als – onder meer – de Staat zijn verplichtingen onder het AoH is nagekomen om over het jaar 2024 een audit te doen en de resultaten daarvan heeft verwerkt in de heffingen. ExxonMobil en Shell gaven aan dat het in de rede ligt beide verzoeken om voorlopige voorzieningen gezamenlijk mondeling te behandelen.
30. Op 30 september 2025 bepaalde het scheidsgerecht dat de mondelinge behandeling van Verzoek VoVo-2 zal plaatsvinden op 20 oktober 2025 en dat, indien ExxonMobil en Shell hun aangekondigde verzoek tot het treffen van voorlopige voorzieningen in complete vorm uiterlijk 2 oktober 2025 indienen, dat verzoek tevens op 20 oktober 2025 zal worden behandeld.
31. Op 2 oktober 2025 dienden ExxonMobil en Shell het aangekondigde verzoek in tot het treffen van voorlopige voorzieningen met betrekking tot het door de Staat opleggen van heffingen met producties EV3-01 tot en met EV3-55 en EVLA3-01 tot en met EVLA3-04 (“Verzoek VoVo-3”).
32. Tijdens de mondelinge behandeling van Verzoek VoVo-2 en Verzoek VoVo-3 op 20 oktober 2025, werd een beslissing van het scheidsgerecht op Verzoek VoVo-2 aangehouden teneinde Partijen de gelegenheid te bieden tot nader overleg.

⁴ Voor het procesverloop met betrekking tot het verzoek van ExxonMobil en Shell van 19 november 2024 wordt verwezen naar Vonnis VoVo-1, ¶¶ 40-51.

⁵ Voor het procesverloop met betrekking tot het verzoek van de Staat van 4 april 2025 wordt verwezen naar Vonnis VoVo-1a, ¶¶ 13-21.

33. Op 14 november 2025 ontvingen Partijen van het NAI het op 14 november 2025 gedateerde arbitraal vonnis ten aanzien van het verzoek van ExxonMobil en Shell van 2 oktober 2025 tot het treffen van voorlopige voorzieningen (“Vonnis VoVo-3”), waarin de verzoeken werd afgewezen.⁶
34. Op 8 december 2025 diende de Staat een verzoek in tot het treffen van voorlopige voorzieningen inzake de Norg UGS of de Grijskerk UGS (“Verzoek VoVo-4”), gevolgd op 10 december 2025 door een hyperlinked versie met producties VV4-01 tot en met VV4-059 en juridische bronnen VVLA4-01 tot en met VVLA4-18.
35. Op 12 december 2025: (i) verzocht Shell om verlenging van de door het scheidsgerecht voorgestelde termijn voor antwoord; en (ii) plaatste ExxonMobil vraagtekens bij de urgentie van Verzoek VoVo-4 en betwistte de bevoegdheid van het scheidsgerecht te oordelen over de in Verzoek VoVo-4 verzochte voorzieningen.
36. Op 15 december 2025 stelde de Staat een tijdschema voor dat voorziet in een beslissing van het scheidsgerecht over zijn bevoegdheid op uiterlijk 12 januari 2026 en, indien het scheidsgerecht zich bevoegd verklaart, een beslissing op Verzoek VoVo-4 op uiterlijk 16 februari 2026.
37. Op 17 december 2025 verklaarden ExxonMobil en Shell zich akkoord met het door de Staat voorgestelde tijdschema, waarbij Shell aangaf zich te refereren aan het oordeel van het scheidsgerecht ten aanzien van zijn bevoegdheid voor Verzoek VoVo-4.
38. Op 18 december 2025 stelde het scheidsgerecht het tijdschema vast voor de behandeling van Verzoek VoVo-4, dat voorziet in een beslissing van het scheidsgerecht over zijn bevoegdheid op uiterlijk 12 januari 2026.
39. Op 19 december 2025 informeerde de Staat het scheidsgerecht, ExxonMobil en Shell dat gezien het urgente belang dat er uiterlijk op 16 februari 2026 een inhoudelijke beslissing ten aanzien van VoVo-4 ligt, welk perspectief uit beeld zou kunnen raken als het scheidsgerecht zich onbevoegd mocht verklaren, de Staat ervoor kiest om parallel aan Verzoek VoVo-4 een arbitraal kort geding in gang te zetten.
40. Op 22 december 2025 diende ExxonMobil een Bevoegdheidsverweer tegen het verzoek van de Staat tot het treffen van voorlopige voorzieningen (het “Bevoegdheidsverweer”) in.
41. Op 31 december 2025 diende de Staat zijn Memorie van Antwoord in het Bevoegdheidsincident in (“MvAB”) met producties VV4-60, VV4-61, VVLA4-19 en VVLA4-20.
42. Op 6 januari 2026 dienden ExxonMobil en de Staat hun kostenopgaven ten aanzien van het bevoegdheidsincident in, gevolgd door reacties op de kostenopgave van de wederpartij op 7 januari 2026.

⁶ Voor het procesverloop met betrekking tot het verzoek van ExxonMobil en Shell van 2 oktober 2025 wordt verwezen naar Vonnis VoVo-3, ¶¶ 31-45.

43. Het scheidsgerecht heeft over de stellingen van Partijen zoals die in de schriftelijke stukken⁷ naar voren zijn gebracht beraadslaagd en is tot het in dit vonnis weergegeven oordeel over zijn bevoegdheid gekomen.

IV. DE ACHTERGROND VAN HET VERZOEK

44. In dit onderdeel van het vonnis wordt de achtergrond van het verzoek geschetst door een weergave van de feiten die van belang zijn voor de beslissingen van het scheidsgerecht in dit vonnis.
45. ExxonMobil en Shell hebben deze arbitrage aanhangig gemaakt tegen de Staat ter zake van vorderingen gebaseerd op het door de Staat en Eiseressen gesloten AoH en het Interim Akkoord.
46. In de hoofdzaak stellen ExxonMobil en Shell ten aanzien van de Norg UGS dat de Staat artikel 3.15 AoH en artikel 5.1 Interim Akkoord schendt door het beëindigen van de UGS-functie van Norg UGS te vertragen of te verhinderen op grond van andere overwegingen dan die van L-gas-leveringszekerheid. Daarnaast zou de Staat artikel 3.12 sub (a) AoH en zijn verplichting om rekening te houden met de redelijke belangen van zijn contractspartners schenden, door na te laten een positie in te nemen over de optie om de diensten van de relevante UGS (in de visie van ExxonMobil en Shell de Grijskerk UGS) te verlengen tegen redelijke voorwaarden met inachtneming van de economische gevolgen voor NAM.⁸
47. Ten aanzien van de Norg UGS vorderen ExxonMobil en Shell dat het scheidsgerecht:⁹
- 6. *met betrekking tot het leeg produceren van Norg UGS:*
 - (a) *voor recht verklaart dat vertraging of verhindering van het beëindigen van de UGS functie van Norg UGS op grond van andere overwegingen dan die van leveringszekerheid op de L-gasmarkt in strijd is met artikel 3.15 AoH en artikel 5.1 Interim Akkoord;*
 - (b) *voor recht verklaart dat de verwijzing naar "Norg UGS" in artikel 3.12 AoH moet worden gelezen als "Grijskerk UGS";*
 - (c) *voor recht verklaart dat de Staat, door na te laten een positie in te nemen over de optie om de diensten van de vordering onder 6(b) van dit petitum bedoelde relevante UGS te verlengen tegen redelijke voorwaarden met inachtneming van de economische gevolgen voor NAM, in strijd handelt en/of heeft gehandeld met artikel 3.12 sub a AoH evenals met zijn verplichting om rekening te houden met de redelijke belangen van zijn contractspartners;*

⁷ Het scheidsgerecht ontving het Bevoegdheidsverweer in een Engelstalige en een (vertaalde) Nederlandstalige versie. De overwegingen van het scheidsgerecht zijn gebaseerd op de Nederlandstalige versie.

⁸ MvE, ¶ 1096.

⁹ MvE, ¶ 1179.

(d) voor recht verklaart dat de Staat aansprakelijk is voor de door NAM geleden schade als gevolg van de hiervoor bedoelde schendingen van artikelen 3.12 en 3.15 AoH en artikel 5.1 Interim Akkoord.

A. Afspraken over het gebruik van de Norg UGS en de Grijpskerk UGS

48. In maart 2018 is vanwege de veiligheidsrisico's besloten de gaswinning uit het Groningenveld te beëindigen. Het besluit schiep echter risico's voor de leveringszekerheid van gas, omdat Nederland en andere landen in Noordwest-Europa voor hun leveringszekerheid afhankelijk waren van het laagcalorische gas ("L-gas") uit het Groningenveld.

Akkoord op Hoofdlijnen

49. De gevolgen voor de leveringszekerheid van de afbouw van de winning uit het Groningenveld zijn bij het aangaan van het AoH in juni 2018 onderkend. Partijen spraken in het AoH af dat de Staat – en niet langer NAM – op grond van voorgenomen wetgeving het winningsniveau en de noodzakelijke capaciteit op het Groningenveld zou bepalen.¹⁰ Zowel de jaarlijkse besluitvorming rond de gaswinning, als de daaraan ten grondslag te leggen ramingen van Gasunie Transport Services B.V. ("GTS"), de eigenaar en beheerder van het landelijk gastransportnet in Nederland, werden wettelijk verankerd in de Wet minimalisering gaswinning Groningenveld.¹¹ Daarbij gold als uitgangspunt dat de Staat het Groningenveld slechts als sluitstuk voor de leveringszekerheid kon inzetten, dus pas nadat de in de artikelen 3.6 en 3.7 AoH genoemde andere capaciteitsmiddelen binnen het systeem voor L-gas volledig zouden zijn benut.¹²

50. Ten aanzien van de Norg UGS bepaalt artikel 3.12 AoH:

Partijen komen overeen dat het Norg UGS dienstencontract in stand blijft tot 1 april 2027 tegen onder dit Akkoord overeengekomen tarieven. Op verzoek van de Minister zal het Norg UGS dienstencontract, met inachtneming van de economische gevolgen voor NAM:

- a. worden verlengd tot uiterlijk 1 april 2035 tegen redelijke voorwaarden, ofwel*
- b. worden deze diensten door NAM aangeboden tot uiterlijk 1 april 2035 tegen redelijke voorwaarden.*

51. Ten aanzien van de Grijpskerk UGS bepaalt artikel 3.14 AoH:

Partijen streven ernaar om het Grijpskerk UGS dienstencontract niet later dan 1 oktober 2021 te beëindigen op voorwaarde dat het kussengas vanaf die datum geproduceerd zal worden.

¹⁰ Art. 3.3-3.5 en 3.9 AoH.

¹¹ Wet van 17 oktober 2018 tot wijziging van de Gaswet en van de Mijnbouwwet betreffende het minimaliseren van de gaswinning uit het Groningenveld, *Stb.* 2018, nr. 371 (Productie VVLA4-001).

¹² *Kamerstukken II* 2017/18, 34 957, nr. 3, p. 8 (Productie VV4-008).

52. Voorts bepaalt artikel 3.15 AoH:

Op grond van de ramingen van GTS zullen Partijen jaarlijks overleggen over de wijze waarop de bestaande middelen Norg, Alkmaar en het Groningenveld¹³ zo efficiënt mogelijk benut worden, met als doel te voorkomen dat deze middelen langer worden aangehouden dan noodzakelijk is voor het garanderen van de leveringszekerheid op de laagcalorische markt.

53. Op 22 mei 2019 vond in de Groningse plaats Westerwijtwerd een aardbeving plaats met een magnitude van 3,4 op de schaal van Richter. Het Staatstoezicht op de Mijnen (“SodM”) adviseerde daarop de afbouw van de gasproductie uit het Groningenveld te versnellen. Een mogelijkheid daartoe was de Norg UGS niet langer te vullen met L-gas uit het Groningenveld, maar met zogenoemd pseudo-Groningengas (“pseudo G-gas”), dat kan worden verkregen door hoogcalorisch gas (“H-gas”) in stikstofinstallaties te mengen met stikstof waardoor het verschil in energiewaarde tussen L-gas en H-gas wordt weggenomen. L-gas bevat minder energie per kubieke meter dan H-gas. GTS adviseerde de Minister op 25 juli 2019 dat het vullen van Norg met pseudo G-gas een sluiting van het Groningenveld ver voor 2030 mogelijk maakt. Volgens GTS zou de Norg UGS na het sluiten van het Groningenveld zeker tot 2030 noodzakelijk zijn als back-up voor de stikstofinstallaties van GTS.¹⁴

Interim Akkoord

54. Ter uitvoering van de gewijzigde inzet van de Norg UGS kwamen Partijen in het Interim Akkoord overeen:¹⁵

2.1 Voor het 2019/2020 Gasjaar zal op andere wijze gebruik worden gemaakt van Norg, waardoor de gaswinning uit het Groningenveld eerder kan worden beëindigd met inachtneming van de leveringszekerheid. Het vullen van Norg met pseudo Groningen-gas (“pseudo G-gas”) in plaats van gas uit het Groningenveld, leidt tot verdere reductie van winning uit het Groningenveld. Naar verwachting leidt deze maatregel, in combinatie met de andere maatregelen zoals genoemd in het advies van Gasunie Transport Services B.V. (“GTS”) van 25 juli 2019 (het “GTS Advies”), tot de in Bijlage 1 opgenomen bijgestelde verwachting voor de afbouw van de gaswinning uit het Groningenveld.

2.2 Shell en ExxonMobil zullen ervoor zorgdragen dat Nederlandse Aardolie Maatschappij B.V. (“NAM”) als eigenaar van Norg haar volledige medewerking zal verlenen aan de gebruikmaking van Norg voor de in artikel 2.1 genoemde doeleinden en geen onomkeerbare stappen zal zetten

¹³ Met de bestaande middelen Norg, Alkmaar en Groningenveld wordt geduid op de volgens art. 3.6 AoH ter beschikking van NAM en GasTerra staande capaciteitsmiddelen: (i) de productiecapaciteit op het Groningenveld binnen de kaders van het winningsplan en het instemmingsbesluit; (ii) de berging Norg en het bijbehorende dienstencontract tussen NAM en GasTerra; en (iii) het dienstencontract tussen GasTerra en de Bergen Partners over de beschikbaarheid van de piekgasinstallatie (PGI) Alkmaar.

¹⁴ GTS, ‘Finaal advies over maatregelen om de Groningenproductie te reduceren’, 25 juli 2019, p. 11 (Productie VV4-12).

¹⁵ Productie VV4-07.

ten aanzien van de sluiting van de ondergrondse gasopslag Grijpskerk (“Grijpskerk”). Beslissingen over het leegproduceren van Grijpskerk zullen tenminste worden uitgesteld tot na de vaststelling van het capaciteitsafbouwplan voor het Groningenveld.

55. In artikel 2.3 Interim Akkoord is bepaald dat GasTerra het H-gas zou inkopen dat nodig is voor de productie van het pseudo G-gas waarmee Norg gevuld zou worden en dat GasTerra gebruik zou maken van Norg op een wijze die de Minister in staat stelt de winning uit het Groningenveld te minimaliseren met inachtneming van de leveringszekerheid.

56. Artikel 5.1 Interim Akkoord bepaalt:¹⁶

Dit Interim Akkoord bevat de gehele overeenstemming tussen Partijen met betrekking tot de onderwerpen daarvan en vervangt de afspraken die over deze onderwerpen zijn overeengekomen in het AoH, de Gerelateerde Overeenkomsten (zoals hieronder gedefinieerd) alsmede eventuele (mondelinge of schriftelijke) afspraken die in het kader van de onderhandelingen over dit Interim Akkoord zijn gemaakt. Ter voorkoming van onduidelijkheden, indien en voorzover het AoH niet wordt gewijzigd door dit Interim Akkoord, zullen de bepalingen van het AoH ongewijzigd blijven en onverminderd van kracht blijven. Dit Interim Akkoord wordt dan ook geacht een aanvulling te zijn op het AoH.

Norg Akkoord

57. In het Norg Akkoord van 8 maart 2021 zijn tussen de Staat, Shell, ExxonMobil en NAM nadere afspraken vastgelegd over het gebruik van de Norg UGS, waaronder:¹⁷

2.1 Met ingang van gasjaar 2019/2020 zal tot en met 30 september 2027 op andere wijze gebruik worden gemaakt van Norg UGS, waardoor de gaswinning uit het Groningenveld eerder definitief kan worden beëindigd met inachtneming van de leveringszekerheid. Het vullen van Norg UGS met pseudo Groningen-gas (“pseudo G-gas”) in plaats van gas uit het Groningenveld leidt tot verdere reductie van de winning uit het Groningenveld.

[...]

2.3 De Staat, Shell en ExxonMobil zullen ervoor zorg dragen dat tot de beëindiging van de onderneming van GasTerra B.V. (“GasTerra”) overeenkomstig het besluit van de aandeelhouders van GasTerra van 4 oktober 2019 (dat wil zeggen tot de datum waarop GasTerra ophoudt haar onderstaande taken te vervullen in verband met de afbouw van de onderneming van GasTerra), GasTerra voor de in artikel 2.1 genoemde doeleinden:

¹⁶ Productie VV4-07.

¹⁷ Productie VV4-02.

- a) *het hoogcalorisch gas zal inkopen om het benodigde pseudo G-gas te doen produceren;*
- b) *gebruik zal maken van Norg UGS op een zodanige wijze die de Minister van Economische Zaken en Klimaat (de “Minister”) in staat stelt via de operationele strategie, dan wel met een tijdelijke maatregel voor het betreffende gasjaar, de winning uit het Groningenveld te minimaliseren met inachtneming van de leveringszekerheid. Dit heeft tot gevolg dat GasTerra Norg UGS niet meer kan gebruiken voor de doeleinden waarvoor zij de Norg UGS capaciteit oorspronkelijk inzette. Op het moment dat er geen operationele strategie meer is zal GasTerra gebruik maken van Norg UGS op zodanige wijze die de Minister in staat stelt, met inachtneming van de leveringszekerheid en het functioneren van de kwaliteitsloze gasmarkt, het Groningenveld blijvend gesloten te houden. De Staat zal hiervoor jaarlijks voor aanvang van het gasjaar de vereisten formuleren;*

[...]

- 2.4 *Gelet op het besluit van de aandeelhouders van GasTerra van 4 oktober 2019 dat de onderneming van GasTerra zal worden afgebouwd, zullen de Staat, Shell en ExxonMobil zich naar beste vermogen inspannen om tot een passende oplossing te komen voor het feit dat GasTerra de taken als genoemd onder artikel 2.3 niet zal kunnen uitoefenen tot en met 30 september 2027.*
- 2.5 *De Staat, Shell en ExxonMobil zullen ook te goeder trouw overleggen om te komen tot nadere finale afspraken ten aanzien van het AoH, waaronder de wijze waarop de functie van Norg UGS voor de leveringszekerheid door Grijpskerk UGS kan worden ingevuld zodat de UGS-functie van Norg UGS zo snel mogelijk kan worden beëindigd.*

58. De artikelen 4 en 6.2 Norg Akkoord bepalen voorts:

- 4 *Verhouding tot AoH, Interim Akkoord en Gerelateerde Overeenkomsten*
- 4.1 *Dit Norg Akkoord is een aanvulling op het AoH, het Interim Akkoord en de Gerelateerde Overeenkomsten (zoals hieronder gedefinieerd). Indien en voor zover het AoH, het Interim Akkoord en de Gerelateerde Overeenkomsten niet worden gewijzigd door dit Norg Akkoord, zullen de bepalingen van het AoH, het Interim Akkoord en de Gerelateerde Overeenkomsten ongewijzigd blijven en onverminderd van kracht blijven.*

[...]

- 6.1 *Alle geschillen tussen Partijen welke mochten ontstaan naar aanleiding van dit Norg Akkoord zullen uitsluitend worden verwezen naar, en beslecht worden door, arbitrage volgens het arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut. Het arbitragetribunaal zal uit drie arbiters*

bestaan. De plaats van arbitrage is 's-Gravenhage. Het arbitragetribunaal zal oordelen op basis van de regelen des rechts. De arbitrage wordt gevoerd in het Nederlands. Partijen komen overeen dat het vonnis openbaar zal worden gemaakt behoudens bedrijfsvertrouwelijke informatie.

B. Een ‘passende oplossing’ voor het wegvallen van GasTerra

59. Op 20 september 2024 schreven ExxonMobil en Shell aan de Staat:¹⁸

Zoals u weet, voorziet artikel 3.14 AoH erin dat het kussengas van UGS Grijpskerk na 1 oktober 2021 geproduceerd zal worden. Artikel 2.5 NA bepaalt dat de functie van UGS Grijpskerk in de plaats van UGS Norg kan worden ingezet, zodat de bergingsfunctie van UGS Norg kan worden beëindigd. De Minister heeft deze vervanging aangekondigd in het vaststellingsbesluit Groningen gasveld 2021-2022. Partijen hebben daaraan concreet gevolg gegeven door in 2022 UGS Grijpskerk te converteren van een H-gas naar een L-gas faciliteit en NAM heeft een winningsplan voor de productie van het kussengas van UGS Norg ingediend. Ten slotte hebben de aandeelhouders van GasTerra B.V. besloten de onderneming van GasTerra B.V. af te bouwen en artikel 2.4 NA voorziet daarom dat de Staat der Nederlanden en ondergetekenden overleggen om tot een passende oplossing te komen voor de invulling van de taken van GasTerra B.V. met betrekking tot UGS Grijpskerk onder het NA na haar afbouw. Middels deze brief doen we het verzoek hierover in gesprek te treden.

60. Naar aanleiding van dit verzoek hebben verkennende gesprekken plaatsgevonden. Op 13 februari 2025 schreven ExxonMobil en Shell aan de Staat dat in de gesprekken concrete resultaten vooralsnog zijn uitgebleven. Zij verzochten de Staat conform artikel 2.3.b Norg Akkoord de vereisten voor de inzet van de UGS Grijpskerk kenbaar te maken en benadrukten de urgentie duidelijkheid te scheppen over de toekomst van het dienstencontract voor de UGS Grijpskerk:¹⁹

Concreet vergt deze urgentie dat de Staat der Nederlanden spoedig uitsluitsel geeft over de optie van artikel 3.12 van het Akkoord op Hoofdlijnen om de diensten van UGS Grijpskerk (inmiddels in plaats gekomen van UGS Norg ingevolge artikel 2.5 van het Norg Akkoord) te verlengen tegen redelijke voorwaarden met inachtneming van de economische gevolgen voor NAM.

61. De Staat reageerde op 19 juni 2025. Ten aanzien van de optie van artikel 3.12 AoH en de vereisten voor de inzet van de UGS Grijpskerk schreef de Staat aan Shell en ExxonMobil:²⁰

Uw verzoeken hebben betrekking op de UGS Grijpskerk en veronderstellen dat de afspraken in de door u genoemde artikelen voor de UGS Grijpskerk zijn gaan

¹⁸ Productie VV4-44 (NA staat voor Norg Akkoord).

¹⁹ Productie VV4-45.

²⁰ Productie VV4-46.

gelden in plaats van voor de UGS Norg. De staat is dit niet met u eens. Een afspraak als door u verondersteld, is tot op heden niet gemaakt. De omzetting van Grijpskerk van H- naar L-gas doet daar niets aan af. Het NA geeft expliciet aan dat de staat en Shell en ExxonMobil nog met elkaar in overleg zullen treden om deze afspraken te maken. Tot op dit moment is niet afgesproken dat de optie van artikel 3.12 van het AoH (de mogelijkheid voor de staat om het dienstencontract na 1 april 2027 tegen redelijke voorwaarden te verlengen tot 1 april 2035) niet langer voor UGS Norg maar voor UGS Grijpskerk zou gelden.

Overleg

De staat is bereid om tot concrete afspraken te komen over de toekomst van zowel UGS Grijpskerk als UGS Norg en de manier waarop de UGS Grijpskerk de rol van UGS Norg over kan nemen vooruitlopend op finale afspraken over het AoH zoals door partijen is afgesproken in artikel 2.5 van het NA. Zoals u bekend, volgt uit verschillende analyses die gemaakt zijn over leveringszekerheid dat tenminste één van de twee bergingen, UGS Norg of UGS Grijpskerk, ook na 2027 nog nodig is. Ingevolge artikel 15, elfde lid, van verordening (EU) 2024/1789 is het evenwel aan de Autoriteit Consument en Markt (ACM) om, rekening houdend met een advies van het Europees netwerk van transmissiesysteem-beheerders voor gas, te beoordelen of de opslagactiviteiten in een ondergrondse opslaginstallatie beëindigd kunnen worden zonder dat een dergelijke stopzetting de aardgasleveringszekerheid op Unie- of nationaal niveau vermindert.

De Staat stelde vervolgens voor dat: (i) NAM de volledige capaciteit van de Grijpskerk UGS tot uiterlijk 1 april 2035 in stand zou moeten houden, waarbij vanuit de optiek van leveringszekerheid in overleg zou worden bezien hoe deze capaciteit het beste kan worden benut; en (ii) zolang de vereiste instemming van de ACM, de instemming met het winningsplan voor het kussengas en de omgevingsvergunningen voor de productie van het kussengas uit de UGS Norg nog niet rond zijn, de Staat gebruik kan blijven maken van de UGS Norg.

62. Bij brief van 15 september 2025 antwoordden ExxonMobil en Shell:²¹

U stelt zich in uw brief op het standpunt dat de omwisseling van UGS Norg en UGS Grijpskerk niet zou gelden voor de optie op UGS Norg van artikel 3.12 van het Akkoord op Hoofdlijnen omdat deze niet schriftelijk is vastgelegd. Dit bestrijden wij: artikel 2.5 van het Norg Akkoord schrijft voor dat partijen te goeder trouw overleggen over de omwisseling van UGS Norg en UGS Grijpskerk voor de functie onder het Norg Akkoord en Akkoord op Hoofdlijnen. Dit overleg heeft plaatsgevonden en ingevolge de afspraken in dit overleg heeft NAM dan ook de conversie van UGS Grijpskerk ingezet, zodat deze de functie van UGS Norg kan overnemen. De Staat was destijds niet bereid deze afspraken schriftelijk vast te leggen, maar de afspraken zijn wel degelijk gemaakt en ook

²¹

Productie VV4-47.

gereflekteerd in het Vaststellingsbesluit Groningen gasveld 2021-2022 en het handelen van partijen. Deze omwisseling is daarom uitgangspunt voor onze gesprekken over de toekomst van UGS Grijskerk en UGS Norg.

Wij herhalen hierbij tevens het verzoek ons te informeren (i) of de Staat van genoemde optie gebruik wenst te maken onder de bijbehorende voorwaarden en (ii) wat de vereisten zijn als bedoeld in artikel 2.3.b van het Norg Akkoord (benodigd volume en capaciteit).

63. Op 16 september 2025 schreef de Staat aan ExxonMobil, Shell en NAM dat het van groot belang is dat een geschikte partij of partijen per 1 april 2026 de rol van GasTerra bij de gasopslagen in Norg en Grijskerk overneemt of voortzet, omdat deze gasopslagen een essentiële rol spelen bij het waarborgen van de leveringszekerheid. De Staat sommeerde ExxonMobil, Shell en NAM te bevestigen dat: (i) NAM de gasopslagen ten behoeve van de leveringszekerheid zelf zal (laten) vullen; en (ii) als NAM dit niet doet, NAM dan vanaf 1 april 2026 haar medewerking zal blijven verlenen aan marktpartijen of een door de Staat aan te wijzen partij voor toegang tot de gasopslagen, tot in ieder geval 30 september 2027.²²

64. ExxonMobil en Shell reageerden op 19 september 2025:²³

Wij herkennen ons niet in de gang van zaken zoals geschetst in uw brief: het Akkoord op Hoofdpijnen en het Norg Akkoord bevatten een aantal afspraken over de gasbergingen om de leveringszekerheid op de L-gasmarkt te borgen en er voor te zorgen dat het Groningenveld zo spoedig mogelijk gesloten wordt en gesloten kan blijven. De Staat dient na sluiting van het Groningenveld het benodigde L-gas volume en capaciteit uit de gasberging om het Groningenveld gesloten te houden te formuleren en kenbaar te maken, opdat Shell, ExxonMobil en NAM hun verplichtingen onder het Norg Akkoord kunnen uitvoeren. Tot dusver heeft de Staat nagelaten deze vereisten kenbaar te maken hetgeen verhindert dat Shell, ExxonMobil en NAM deze verplichtingen uit kunnen voeren. We verwijzen daarvoor ook naar onze eerdere brieven van 20 september 2024 en 13 februari 2025.

De Staat geeft in zijn brief van 16 september 2025 aan dat er behoefte is tot toegang tot de gasbergingen van NAM in het bredere kader van algemene gasleveringszekerheid en Europese regelgeving. Dit gaat het hierboven genoemde contractuele kader van de leveringszekerheid op de L-gasmarkt te buiten en vereist daarom nadere afspraken tussen de Staat, Shell en ExxonMobil.

U geeft aan zonodig uw publiekrechtelijke bevoegdheden in te zetten om het door u gewenste resultaat af te dwingen. Dit staat haaks op de redelijkheid en billijkheid die wij als contractspartijen en partners in het Gasgebouw aan elkaar verschuldigd zijn en die u aan investeerders in de energiesector

²² Productie VV4-48.

²³ Productie VV4-49.

verschuldigd bent. Bovendien laat een dergelijke inbreuk de gemaakte afspraken onverlet.

65. Omdat het op dat moment onduidelijk was of de overleggen die Shell, ExxonMobil en de Staat met elkaar voeren tijdig tot een uitkomst leiden die EBN in staat stelt om uiterlijk per 1 april 2026 te starten met het opslaan van gas in Norg UGS voor het opslagjaar 2026/27, liet de Staat op 5 december 2025 aan ExxonMobil en Shell weten zich genoodzaakt te zien, parallel aan het lopende overleg, zich tot het scheidsgerecht te wenden met het verzoek een voorlopige voorziening op dit punt te treffen.²⁴

C. De door de Staat verzochte voorlopige voorziening

66. De Staat licht de door hem primair gevraagde voorziening in Verzoek VoVo-4 als volgt toe:²⁵

7.1.1 De Staat heeft in het voorgaande toegelicht dat hij recht heeft op een passende oplossing als bedoeld in art. 2.4 Norg Akkoord voor het feit dat GasTerra de Norg UGS niet tot en met 30 september 2027 zal kunnen inzetten voor de in het Norg Akkoord opgenomen doeleinden. Voorts heeft de Staat toegelicht dat deze passende oplossing op korte termijn noodzakelijk is. De passende oplossing dient er slechts toe te strekken dat een ander dan GasTerra de taken als bedoeld in art. 2.1 en 2.3 Norg Akkoord uitvoert; de Partijen hebben met art. 2.4 Norg Akkoord immers uitsluitend willen voorzien in een oplossing voor het wegvallen van GasTerra, terwijl is afgesproken dat de taken van GasTerra tot en met 30 september 2027 uitgevoerd blijven worden. [...]

7.1.2 De verzochte voorziening komt er, kort gezegd, op neer dat EBN Capital in de periode van 1 april 2026 tot 1 april 2027 de taken van GasTerra onder het Norg Akkoord overneemt tegen voorwaarden die in dit geval redelijk zijn. Deze voorwaarden leiden in het bijzonder niet tot een onredelijke last bij NAM, Shell en/of ExxonMobil, welke partijen – anders dan de Staat – hoe dan ook een louter financieel belang bij de onderhavige kwestie hebben. De voorziening is erop gericht voor de korte termijn – de winter 2026/2027 – de toegang tot de Norg UGS zeker te stellen zodat de leveringszekerheid kan worden geborgd. [...]

67. De Staat betoogt dat NAM – die eveneens partij is bij het Norg Akkoord – ook aan de passende oplossing die Partijen in artikel 2.4 Norg Akkoord zijn overeengekomen, haar medewerking zal moeten verlenen, en dat Shell en ExxonMobil bevolen kunnen worden om te bewerkstelligen dat NAM dit doet.²⁶ In paragraaf 7.3 van Verzoek VoVo-4 beschrijft de Staat vervolgens in detail de voorwaarden waaronder de passende oplossing moet worden bereikt.

²⁴ Producties VV4-50 en VV4-51.

²⁵ Verzoek VoVo-4, ¶ 7.1.1-7.1.2.

²⁶ Verzoek VoVo-4, ¶ 7.2.

68. Het subsidiaire verzoek van de Staat, dat beoogt zoveel mogelijk aan te sluiten bij de wijze waarop de Grijpskerk UGS in het verleden door GasTerra is ingezet, wordt als volgt toegelicht:²⁷

Voor het geval uw Scheidsgerecht ondanks al het voorgaande tot het oordeel zou komen dat art. 2.4 AoH thans op de Grijpskerk UGS is gaan zien, verzoekt de Staat uw Scheidsgerecht te bepalen dat NAM, tegen dezelfde voorwaarden als in paragraaf 7.3 beschreven, toegang zal verlenen tot de Grijpskerk UGS, met dien verstande dat waar Norg UGS vermeld staat Grijpskerk UGS moet worden gelezen.

69. Het meer subsidiaire verzoek van de Staat behelst:²⁸

Voor zover uw Scheidsgerecht het om hem moverende redenen niet opportuun zou achten om thans voorwaarden te formuleren voor de aan EBN Capital te verlenen toegang tot de Norg UGS, verzoekt de Staat uw Scheidsgerecht Shell en ExxonMobil – kort gezegd – te gebieden:

- I. ervoor te zorgen dat NAM aan EBN Capital toegang verleent tot de relevante gasopslag (de Norg UGS, respectievelijk de Grijpskerk UGS),*
- II. ondertussen in overleg te treden met de Staat over de voorwaarden waaronder NAM die toegang zal verlenen en daartoe uiterlijk zeven kalenderdagen na het door uw Scheidsgerecht te wijzen vonnis een concreet voorstel te doen aan de Staat over (i) een redelijk tarief voor toegang (in EUR/MWh), (ii) het maximale door NAM ter beschikking te stellen werkvolume, (iii) de wijze waarop NAM het reguliere onderhoud zal plannen en uitvoeren op zodanige wijze dat de toegang van EBN Capital tot de gasopslag zo min mogelijk wordt belemmerd, (iv) de wijze waarop EBN Capital de eigendom zal behouden over het gas dat in de relevante gasopslag zal worden geïnjecteerd en (v) de wijze waarop NAM in zal staan voor de kosten die EBN Capital maakt ingeval NAM enige door EBN Capital afgeroepen hoeveelheid gas niet injecteert of produceert, en*
- III. het Scheidsgerecht uiterlijk zeven kalenderdagen na het voorstel, tezamen met de Staat, te berichten over de uitkomsten van het gevoerde overleg, onder de gelijktijdige vermelding van de (eventuele) onderwerpen waarover geen overeenstemming is bereikt.*

Het meer subsidiaire verzoek beoogt volgens de Staat: (i) zeker te stellen dat EBN Capital toegang krijgt tot de relevante gasopslag en de daarvoor vereiste maatregelen met NAM kan treffen, zonder dat overeenstemming tussen de Partijen over de concrete voorwaarden daarvoor hoeft te worden afgewacht; en (ii) het tussen de Partijen te voeren overleg te beperken tot de passende oplossing, en daarvan losstaande geschilpunten (zoals het kussengas) buiten dat overleg te houden.

²⁷ Verzoek VoVo-4, ¶ 7.4.1.

²⁸ Verzoek VoVo-4, ¶ 7.5.

V. DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

70. In dit hoofdstuk van het vonnis geeft het scheidsgerecht een overzicht van de voornaamste standpunten van Partijen ten aanzien van de bevoegdheid van het scheidsgerecht. Het scheidsgerecht zal eerst het standpunt en de conclusie van ExxonMobil weergeven (onderdelen A en B), waarna het standpunt en conclusie van de Staat zullen worden weergegeven (onderdelen C en D).
71. Shell heeft bij e-mail van haar raadslieden van 17 december 2025 aangegeven dat zij zich refereert aan het oordeel van het scheidsgerecht ten aanzien van zijn bevoegdheid voor dit verzoek om voorlopige voorzieningen.

A. Het standpunt van ExxonMobil

72. ExxonMobil betoogt dat het verzoek van de Staat uitsluitend is gebaseerd op artikel 2.4 Norg Akkoord. De daarin genoemde, uitsluitend in het Norg Akkoord voorkomende, verbintenis tot een ‘passende oplossing’ te komen is overeengekomen omdat GasTerra de Norg UGS niet tot 30 september 2027 met pseudo G-Gas zal vullen. Het door de Staat ingeroepen artikel 3.12 AoH betreft alleen de verlenging van het Norg UGS dienstencontract, dat betrekking heeft op de gasopslag-diensten in verband met de exploitatie van de Norg UGS. Het zijn verschillende bepalingen, in verschillende overeenkomsten, tussen verschillende partijen, op verschillende momenten overeengekomen en met andere verbintenissen.²⁹
73. Het doel van het Norg Akkoord tussen de Staat, ExxonMobil, Shell en NAM was volgens ExxonMobil het vullen en het gebruik van de opslagfaciliteiten tot 30 september 2027 vast te leggen. In artikel 2.1 Norg Akkoord zijn partijen overeengekomen om ‘tot 30 september 2027 op andere wijze gebruik te maken’ van de Norg UGS. In artikel 2.3 is vervolgens vastgelegd hoe het in artikel 2.1 bepaalde zal worden uitgevoerd ‘tot de beëindiging van de onderneming van GasTerra’. Nadat GasTerra ophoudt de taken als genoemd onder artikel 2.3 uit te oefenen, zullen de Staat, Shell en ExxonMobil zich volgens artikel 2.4 “*naar beste vermogen inspannen om tot een passende oplossing te komen*” voor het gebruik van de Norg UGS. Tegelijkertijd kwamen partijen ook overeen dat de rol van de Norg UGS zou worden overgenomen door de UGS Grijpskerk, “*zodat de UGS-functie van Norg UGS zo snel mogelijk kan worden beëindigd.*”³⁰ Dit betekent dat, vooralsnog, het Norg Akkoord de overeenkomst tussen partijen inhoudt met betrekking tot het vullen en het toekomstige gebruik van de UGSen.³¹
74. ExxonMobil stelt dat omdat deze arbitrage gebaseerd is op het AoH en het Interim Akkoord en het scheidsgerecht op grond daarvan is samengesteld, het scheidsgerecht alleen bevoegd is ten aanzien van geschillen op grond van die overeenkomsten. Het scheidsgerecht kan geen uitspraak doen over kwesties die voortvloeien uit het Norg Akkoord. De vorderingen van de Staat op grond van het Norg Akkoord hadden moeten worden ingesteld in een afzonderlijke arbitrage op basis van de overeenkomst tot arbitrage in artikel 6.2 van het Norg Akkoord. Bovendien is

²⁹ Bevoegdheidsverweer, ¶¶ 6-7.

³⁰ Art. 2.5 Norg Akkoord.

³¹ Bevoegdheidsverweer, ¶¶ 16-21.

volgens ExxonMobil de overeenkomst tot arbitrage in het Norg Akkoord niet verenigbaar met die in het AoH omdat de partijen bij de overeenkomst tot arbitrage verschillend zijn. NAM is partij bij het Norg Akkoord, maar geen partij bij het AoH. Geschillen die voortvloeien uit het Norg Akkoord kunnen daarom niet zonder toestemming van partijen en het scheidsrecht worden behandeld in een arbitrage die is begonnen onder het AoH of het Interim Akkoord.³²

75. De pogingen van de Staat om zijn verzoek te baseren op artikel 3.12 AoH kunnen volgens ExxonMobil de bevoegdheid van het scheidsrecht niet uitbreiden tot het Norg Akkoord. Partijen zijn in onderhandeling over de ‘passende oplossing’ uit artikel 2.4 Norg Akkoord, die de Staat nu aan het scheidsrecht vraagt – op basis van eenzijdige door de Staat gedicteerde voorwaarden – op te leggen. De stelling van de Staat dat zijn verzoek zowel artikel 3.12 AoH als artikel 2.4 Norg Akkoord betreft faalt, omdat het twee wezenlijk verschillende bepalingen betreft. De motivering en het petitum in het verzoek van de Staat maakt duidelijk dat het begin- en eindpunt van het verzoek van de Staat – met inbegrip van de primaire, subsidiaire en meer subsidiaire verzoeken – het Norg Akkoord is.³³
76. De slotsom is dat het scheidsrecht geen bevoegdheid kan aannemen ten aanzien van het Norg Akkoord, dat een andere overeenkomst tot arbitrage bevat en andere partijen kent, zodat het verzoek van de Staat niet kan worden behandeld in deze arbitrage.³⁴

B. De verzoeken van ExxonMobil

77. ExxonMobil verzoekt het scheidsrecht:³⁵
 - a) *Te verklaren dat het Scheidsrecht niet bevoegd is;*
 - b) *Het verzoek van de Staat volledig af te wijzen;*
 - c) *De Staat te veroordelen tot betaling van alle kosten van dit verzoek, inclusief de kosten van juridische bijstand, vermeerderd met rente.*

C. Het standpunt van de Staat

78. De Staat stelt daar in de eerste plaats tegenover dat aan de procedurele vereisten voor indiening van het Verzoek VoVo-4 is voldaan, zowel wat betreft de arbitrabiliteit van het verzochte, als wat betreft de voldoende samenhang met de aan het scheidsrecht in de hoofdzaak voorgelegde vorderingen. Uit deze voldoende samenhang volgt dat het Verzoek VoVo-4 per definitie binnen de opdracht van het scheidsrecht valt. In de tweede plaats probeert ExxonMobil een artificieel onderscheid te creëren tussen de afspraken rond de Norg UGS en Grijpskerk UGS op grond van het AoH en het Interim Akkoord enerzijds en de relevante afspraken op grond van het Norg Akkoord anderzijds. Dat onderscheid is er volgens de Staat niet. Ten derde stelt de Staat dat het Verzoek VoVo-4 net zo goed een grondslag heeft in het AoH.³⁶

³² Bevoegdheidsverweer, §§ 3 en 22-25.

³³ Bevoegdheidsverweer, §§ 26-34.

³⁴ Bevoegdheidsverweer, § 35.

³⁵ Bevoegdheidsverweer, § 36.

³⁶ MvAB, §§ 1.5-1.7.

Bevoegdheid gegeven omdat Verzoek voldoet aan artikel 35 lid 1 NAI Arbitragereglement

79. De Staat betoogt dat het Verzoek VoVo-4 beantwoordt aan de drie vereisten die artikel 35 lid 1 NAI Arbitragereglement stelt voor inwilliging van een verzoek tot het treffen van een voorlopige voorziening: (i) voldoende verband van de voorlopige voorziening met de vordering of tegenvordering die is ingesteld in de arbitrage; (ii) de beslissing over de voorlopige voorziening mag op geen enkele wijze vooruitlopen op het uiteindelijke oordeel van het scheidsgerecht in het arbitraal geding ten gronde; en (iii) de partij die een voorlopige voorziening vraagt, moet voldoende belang hebben.
80. In de hoofdzaak stellen ExxonMobil en Shell zich op het standpunt dat de rol van de Norg UGS zou zijn overgenomen door de Grijskerk UGS en dat de UGS functie van de Norg UGS kan worden beëindigd.³⁷ De gevraagde voorziening strekt er volgens de Staat toe het gebruik van de Norg UGS, of althans de relevante UGS, daarentegen, ook in lijn met artikel 3.12 AoH, tot 1 april 2027 te verzekeren, waarmee is voldaan aan het vereiste van voldoende samenhang tussen de gevraagde voorziening en de vorderingen 6a en 6b van Shell en ExxonMobil in de hoofdzaak. Toewijzing van het verzoek zal niet in de weg staan aan een eventuele latere toewijzing van voornoemde vorderingen in de hoofdzaak. Het belang van de Staat is met het urgente belang van gasleveringszekerheid gegeven.³⁸
81. ExxonMobil's standpunt dat het scheidsgerecht onbevoegd zou zijn omdat het Verzoek VoVo-4 gebaseerd zou zijn op het Norg Akkoord en de opdracht aan het scheidsgerecht zich niet uitstrekt tot beslechting van geschillen die naar aanleiding van het Norg Akkoord zijn ontstaan is volgens de Staat onjuist. Het introduceert immers een voorwaarde die noch het Arbitragereglement noch de wet stelt. Met de voldoende samenhang met de vordering of tegenvordering in de aanhangige hoofdzaak is de bevoegdheid van het scheidsgerecht (al) gegeven.³⁹

Norg Akkoord is onlosmakelijk verbonden met AoH en Interim Akkoord

82. Het standpunt van ExxonMobil komt er volgens de Staat op neer dat de hoofdzaak geen betrekking heeft op het Norg Akkoord en dat het scheidsgerecht daarom niet bevoegd zou zijn om over het Verzoek VoVo-4 te oordelen. De hoofdzaak heeft echter wel degelijk (mede) betrekking op het Norg Akkoord. Daartoe voert de Staat het volgende aan.
83. Uit de chronologische totstandkomingsgeschiedenis blijkt dat het Norg Akkoord onlosmakelijk met het AoH en het Interim Akkoord is verbonden. De gewijzigde inzet van de Norg UGS, die in het Interim Akkoord voor de duur van één gasjaar overeen was gekomen, is immers in het Norg Akkoord verlengd. Daarmee werd invulling gegeven aan de intentie die in artikel 3.1 onder c Interim Akkoord al was neergelegd. In het Norg Akkoord is ook invulling gegeven aan de in het Interim Akkoord gemaakte afspraak dat de Staat voor die gewijzigde inzet van de Norg UGS een vergoeding zou betalen.⁴⁰

³⁷ MvE, ¶¶ 26 en 1089.

³⁸ MvAB, ¶¶ 2.3-2.5.

³⁹ MvAB, ¶¶ 2.6-2.7.

⁴⁰ MvAB, ¶¶ 3.3-3.15.

84. Dat onlosmakelijke verband is in het Norg Akkoord zelf in artikel 4.1 tot uitdrukking gebracht. Daaruit blijkt dat het Norg Akkoord hetzij het AoH en het Interim Akkoord heeft gewijzigd hetzij het er een aanvulling op is. In beide gevallen is het Norg Akkoord dus onderdeel van het AoH en/of het Interim Akkoord en valt daarmee volgens de Staat onder de reikwijdte van de arbitrageclausule in het AoH.⁴¹
85. In de Arbitrageaanvraag is het Norg Akkoord nadrukkelijk benoemd. In paragraaf 4 van de aanvraag wordt het Norg Akkoord ook gezamenlijk met het AoH en het Interim Akkoord besproken. Een afschrift van het Norg Akkoord is ook bij de arbitrage aanvraag gevoegd. Dat ExxonMobil en Shell hun vorderingen wellicht niet expliciet op het Norg Akkoord hebben gebaseerd – kennelijk omdat ExxonMobil en Shell van mening zijn dat van een schending van het Norg Akkoord door de Staat geen sprake is – brengt niet mee dat de arbitrage niet op het Norg Akkoord betrekking heeft. De stelling van ExxonMobil dat het Norg Akkoord een “separate overeenkomst” is – die los gezien zou moeten worden van het AoH en het Interim Akkoord – is ook niet te verenigen met het voorbehoud in de Arbitrageaanvraag van het recht “de nakoming van hun verplichtingen uit hoofde van het AoH, het Interim Akkoord en het Norg Akkoord op te schorten” vanwege “de in deze arbitrageaanvraag toegelichte tekortkomingen van de Staat in de nakoming van zijn contractuele verplichtingen”.⁴²
86. Ook in de Memorie van Eis in de hoofdzaak worden de drie akkoorden regelmatig in één adem genoemd.⁴³ Partijen hebben in het AoH afspraken gemaakt over de afbouw van de gaswinning uit het Groningenveld. Vervolgens hebben zij afspraken gemaakt over de gewijzigde inzet van de Norg UGS teneinde de gaswinning sneller te reduceren. Die afspraken verliepen stapsgewijs. Het Interim Akkoord gaf slechts “een tussentijdse oplossing”⁴⁴ die betrekking had op het gasjaar 2019/2020. Verdere afspraken over de gewijzigde inzet zijn gemaakt in het Norg Akkoord. Met ingang van gasjaar 2019/2020 – de in het Norg Akkoord gemaakte afspraak heeft mede betrekking op het tijdvak ten aanzien waarvan in het Interim Akkoord een “tussentijdse oplossing” was geformuleerd – zal tot en met 30 september 2027 op andere wijze gebruik worden gemaakt van de Norg UGS. Tegenover de gewijzigde inzet van de Norg UGS stond de Norgvergoeding. ExxonMobil en Shell stellen zich in de hoofdzaak op het standpunt dat de Staat ten onrechte een deel van die Norgvergoeding zou terugvorderen, welke Norgvergoeding “het directe gevolg [is] van het onderhandelingsresultaat tussen partijen bij het Norg Akkoord en de in arbitrage bevestigde berekeningswijze van de marktconforme vergoeding voor de gewijzigde inzet van Norg.”⁴⁵ ExxonMobil en Shell beroepen zich er voorts onder meer op dat “het AoH, Interim Akkoord én Norg Akkoord bepalen dat – door de conversie van Grijskerk UGS naar L-gas – het gebruik van Norg UGS eerder zou kunnen worden beëindigd.”⁴⁶ Hoewel het Norg Akkoord niet genoemd wordt in onderdeel 6a van het petitum in de Memorie van Eis is het volgens de Staat evident dat het Norg Akkoord wel mede aan de daar geformuleerde

⁴¹ MvAB, ¶ 3.16.

⁴² MvAB, ¶¶ 3.17-3.19, verwijzend naar Arbitrageaanvraag, ¶ 233.

⁴³ MvE, ¶¶ 175, 187, 1004, 1005 (vergelijkbaar in 1038, 1041, 1054, 1077, 1079, 1081 en 1096), 1062, 1073 en 1082.

⁴⁴ MvE, ¶ 244.

⁴⁵ MvE, ¶ 1170.

⁴⁶ MvE, ¶ 1062.

vordering ten grondslag ligt. Onderdeel 6b van het petitum steunt naar zeggen van ExxonMobil op het Norg Akkoord, omdat Partijen in het Norg Akkoord overeenkwamen dat “de rol van de Norg UGS zou worden overgenomen door de Grijskerk UGS.”⁴⁷

87. ExxonMobil’s standpunt berust op de redenering dat het Norg Akkoord een eigen arbitrageclausule kent en dat NAM ook partij is bij het Norg Akkoord en niet bij de arbitrage in de hoofdzaak.
88. Het beroep op de in het Norg Akkoord opgenomen arbitrageclausule komt neer op de stelling dat de hoofdzaak niet op het Norg Akkoord betrekking kan hebben omdat in de arbitrageaanvraag niet naar die clausule verwezen is. Het verband tussen het Norg Akkoord en het AoH en het Interim Akkoord is echter in artikel 4.1 Norg Akkoord expliciet bevestigd en ook ExxonMobil en Shell geven van dat verband nadrukkelijk blijk in hun Arbitrageaanvraag en Memorie van Eis. Het ligt volgens de Staat niet in de rede dat de aanwezigheid van een arbitrageclausule in het Norg Akkoord dat verband zou hebben doorbroken en dat die clausule zou derogeren aan artikel 4.1 Norg Akkoord. Van belang daarbij is bovendien dat de clausules in de verschillende overeenkomsten allen verwijzen naar het arbitragereglement van het NAI en tevens alle bepalen (i) dat het arbitragetribunaal uit drie arbiters zal bestaan, (ii) dat de plaats van arbitrage ’s-Gravenhage is, (iii) dat het arbitragetribunaal zal oordelen op basis van de regelen des rechts en (iv) dat de arbitrage in het Nederlands wordt gevoerd.⁴⁸
89. De Staat meent dat het feit dat NAM partij is bij het Norg Akkoord en niet in de hoofdzaak niet van belang is. Dat brengt niet mee dat de samenhang tussen de overeenkomsten is verbroken. De Staat heeft bovendien geen vordering geformuleerd jegens NAM, maar enkel jegens ExxonMobil en Shell. Niet valt in te zien dat en waarom de Staat NAM dan in rechte had moeten betrekken, voor zover ExxonMobil dat al bedoeld heeft te stellen.⁴⁹
90. Tot slot meent de Staat dat het “afknippen” van het Norg Akkoord van het geheel in de hoofdzaak tot afgrenzingsproblemen gaat leiden of aanleiding geven tot het voeren van een afzonderlijke arbitrageprocedure met het risico van mogelijk strijdige beslissingen. Het onderscheid dat ExxonMobil wil maken is in allerlei opzichten heilloos, want niet alleen ongegrond, kunstmatig en inefficiënt, maar ook niet zonder risico’s.⁵⁰

Verzoek VoVo-4 is (mede) gebaseerd op het AoH

91. De Staat stelt dat het Verzoek VoVo-4 ook rechtstreeks op het AoH steunt. Om te waarborgen dat de Norg UGS als capaciteitsmiddel beschikbaar zou blijven, kwamen de Partijen bij het AoH overeen dat het Dienstencontract Norg UGS in stand zou blijven tot in ieder geval 1 april 2027. De Partijen bij het AoH hebben aldus afgesproken dat Shell en ExxonMobil (via NAM) tegen betaling toegang tot de Norg UGS zullen verlenen tot die datum (art. 3.12 AoH). Ook spraken zij af dat het contract daarna op verzoek van de Minister kon worden verlengd tot uiterlijk 1 april 2035 (art. 3.12 sub a AoH) dan wel dat NAM de betreffende diensten tot uiterlijk 1 april

⁴⁷ Bevoegdheidsverweer, ¶ 19.

⁴⁸ MvAB, ¶¶ 3.27-3.29.

⁴⁹ MvAB, ¶ 3.30.

⁵⁰ MvAB, ¶ 3.24.

2035 zelf zal aanbieden (art. 3.12 sub b AoH). De Staat kan die optie nog steeds invoeren. Shell en ExxonMobil betogen in de hoofdzaak ten onrechte dat de optie op de Grijpskerk UGS is gaan zien.⁵¹

92. De Staat heeft op grond van het AoH dus ook recht op toegang tot en inzet van de Norg UGS teneinde de leveringszekerheid te garanderen. En wanneer die toegang niet meer aan GasTerra wordt geboden of wanneer GasTerra de haar op grond van het Dienstencontract Norg UGS toekomstige capaciteit niet meer inzet ten behoeve van het garanderen van de leveringszekerheid – omdat zij in praktische zin ophoudt te bestaan – zal voor een passende oplossing zorg gedragen moeten worden en daar is het Verzoek VoVo-4 op gericht. Bij gebreke van die oplossing zou het optierecht dat de Staat op grond van art. 3.12 AoH kan uitoefenen bovendien ook worden uitgehouden vanwege het “gat” tot 1 april 2027.⁵²
93. Op bovenstaande gronden stelt de Staat dat de opdracht van het scheidsgerecht zich wel degelijk tot het Norg Akkoord uitstrekt en het scheidsgerecht bevoegd is te oordelen over Verzoek VoVo-4.

Ten slotte

94. De Staat herhaalt aan een minnelijke oplossing de voorkeur te geven, maar in de gesprekken met ExxonMobil en Shell wordt echter onvoldoende voortgang geboekt. Het belang van de gasleveringszekerheid dreigt daardoor in het geding te komen. Tegen die achtergrond heeft de Staat het Verzoek ingediend. Tegen diezelfde achtergrond heeft de Staat inmiddels ook een arbitraal kort geding aangevraagd. Dat is niet omdat de Staat geen vertrouwen heeft in de uitkomst van dit bevoegdheidsincident, maar omdat de Staat het zich, gezien het immense (algemeen) belang dat hier op het spel staat, niet kan veroorloven om het oordeel van het scheidsgerecht op dit bevoegdheidsincident af te wachten alvorens eventueel andere stappen te zetten.⁵³

D. De conclusie van de Staat

95. De Staat concludeert tot afwijzing van het bevoegdheidsverweer van ExxonMobil en tot de verdere behandeling van het Verzoek VoVo-4 conform het door het scheidsgerecht vastgestelde tijdschema.

⁵¹ MvAB, ¶ 4.1.

⁵² MvAB, ¶ 4.2.

⁵³ MvAB, ¶ 5.1-5.4.

VI. DE OVERWEGINGEN VAN HET SCHEIDSGERECHT

A. Inleiding

Bevoegdheid

96. Deze arbitrage is volgens de Arbitrageaanvraag gebaseerd op artikel 7.4 AoH en artikel 5.8 van het Interim Akkoord.⁵⁴
97. Artikel 7.4 AoH bepaalt:⁵⁵
- Alle geschillen tussen Partijen welke mochten ontstaan naar aanleiding van dit Akkoord zullen uitsluitend worden verwezen naar, en beslecht worden door, arbitrage volgens het arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut ('NAI-Reglement'). Het arbitragetribunaal zal uit drie arbiters bestaan. De plaats van arbitrage is 's-Gravenhage. Het arbitragetribunaal zal oordelen op basis van de regelen des rechts. Deze arbitrageclausule zal de arbitrageclausule in enige bestaande overeenkomst niet vervangen of terzijde stellen. De arbitrage wordt gevoerd in het Nederlands. Partijen komen overeen dat het vonnis openbaar kan worden gemaakt behoudens de informatie die door een Partij als bedrijfsvertrouwelijk wordt beschouwd.*
98. Artikel 5.8 van het Interim Akkoord bepaalt:⁵⁶
- Alle geschillen tussen Partijen welke mochten ontstaan naar aanleiding van dit Interim Akkoord zullen uitsluitend worden verwezen naar, en beslecht worden door, arbitrage volgens het arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut. Het arbitragetribunaal zal uit drie arbiters bestaan. De plaats van arbitrage is 's-Gravenhage. Het arbitragetribunaal zal oordelen op basis van de regelen des rechts. Deze arbitrageclausule zal de arbitrageclausule in enige bestaande overeenkomst niet vervangen of terzijde stellen. De arbitrage wordt gevoerd in het Nederlands. Partijen komen overeen dat het vonnis openbaar kan worden gemaakt behoudens de informatie die door een Partij als bedrijfsvertrouwelijk wordt beschouwd.*
99. Uit deze bepalingen vloeit voort dat de overeengekomen plaats van arbitrage 's-Gravenhage, Nederland is, de arbitrage wordt gevoerd in het Nederlands en dat het scheidsgerecht zal oordelen op basis van de regelen des rechts. Op het AoH en het Interim Akkoord is Nederlands recht van toepassing.⁵⁷
100. ExxonMobil en Shell hebben deze arbitrage aanhangig gemaakt door het indienen van de Arbitrageaanvraag op 7 december 2023. Het NAI Arbitragereglement geldend vanaf 1 januari 2015 is daarmee van toepassing.

⁵⁴ Arbitrageaanvraag, ¶ 213.

⁵⁵ Productie VV4-01.

⁵⁶ Productie VV4-07.

⁵⁷ Art. 7.2 AoH; art. 5.6 Interim Akkoord.

101. Artikel 35(1) NAI Arbitragereglement bepaalt dat tijdens een aanhangig arbitraal geding ten gronde het scheidsgerecht op verzoek van een der partijen met inachtneming van de bepalingen van dit artikel een met de ingestelde vordering of tegenvordering samenhangende voorlopige voorziening kan treffen.
102. ExxonMobil betwist de bevoegdheid van het scheidsgerecht te oordelen over de door de Staat in het Verzoek VoVo-4 verzochte voorlopige voorzieningen.

Indeling analyse

103. Het scheidsgerecht zal hierna in onderdeel B eerst bespreken in hoeverre zijn bevoegdheid gegeven is indien wordt voldaan aan de vereisten van artikel 35 lid 1 NAI Arbitragereglement. In onderdeel C komt de bevoegdheid van het scheidsgerecht, voorzover gebaseerd op het AoH aan de orde, gevolgd door een analyse in onderdeel D in hoeverre de arbitrageovereenkomst in artikel 7.4 AoH zich uitstrekt tot het Norg Akkoord. In onderdeel E wordt besproken in welke mate de uitspraken van ExxonMobil en Shell in de Arbitrageaanvraag en de Memorie van Eis ertoe leiden dat de opdracht van het scheidsgerecht zich mede uitstrekt tot het Norg Akkoord. Onderdeel F behandelt de positie van NAM onder het Norg Akkoord in relatie tot VoVo-4, gevolgd door een conclusie in onderdeel G.

B. Bevoegdheid gegeven op grond van artikel 35 lid 1 NAI Arbitragereglement?

104. Het meest verstrekkende standpunt van de Staat is dat het argument van ExxonMobil, dat het scheidsgerecht niet bevoegd is omdat Verzoek VoVo-4 zou zijn gebaseerd op het Norg Akkoord en dat de opdracht aan het scheidsgerecht zich niet uitstrekt tot beslechting van geschillen die naar aanleiding van het Norg Akkoord zijn ontstaan, onjuist is omdat Verzoek VoVo-4 voldoet aan de vereisten van artikel 35 lid 1 NAI Arbitragereglement. Daarmee valt het verzoek volgens de Staat per definitie binnen de opdracht van het scheidsgerecht en is bevoegdheid van het scheidsgerecht gegeven.
105. Het scheidsgerecht verwerpt dit betoog van de Staat om de navolgende redenen.
106. Artikel 35 lid 1 NAI Arbitragereglement bepaalt dat tijdens een aanhangig arbitraal geding ten gronde het scheidsgerecht, op verzoek van een der partijen, een met de ingestelde vordering of tegenvordering samenhangende voorlopige voorziening kan treffen. Deze bepaling is gebaseerd op en komt grotendeels overeen met het per 1 januari 2015 ingevoerde artikel 1043b lid 1 Rv.⁵⁸ Het voordien geldende NAI Arbitragereglement 2010 voorzag dat het scheidsgerecht ten gronde hangende een arbitraal bodemgeding bevoegd is “in gevallen waarin uit hoofde van onverwijlde spoed, gelet op de belangen van partijen, een onmiddellijke voorziening bij voorraad wordt vereist, op verzoek van een der partijen, in elke stand van het geding in arbitraal kort geding vonnis te wijzen”⁵⁹ en daarnaast op verzoek van één der partijen in elke stand van het

⁵⁸ Art. 1043b lid 1 Rv luidt: “Tijdens een aanhangig arbitraal geding ten gronde kan het scheidsgerecht, op verzoek van een der partijen, een voorlopige voorziening, met uitzondering van bewarende maatregelen als bedoeld in de vierde titel van het Derde Boek, treffen. De voorlopige voorziening moet samenhangen met de vordering of tegenvordering in het aanhangige arbitraal geding.”

⁵⁹ Artikel 37 lid 1 NAI Arbitragereglement 2010.

bodemgeding bij wege van opdracht voorlopig een beslissing of maatregel treffen die het nodig of nuttig voorkomt.⁶⁰ In beide gevallen gaat het om processuele bevoegdheden van het scheidsgerecht op grond van en binnen de reikwijdte van de arbitrageovereenkomst die aan het arbitraal geding ten grondslag ligt. De Arbitragewet 1986 kende geen wettelijke grondslag voor het treffen van voorlopige voorzieningen in een arbitrale bodemprocedure.⁶¹

107. Die wettelijke grondslag werd bij de Arbitragewet 2015 ingevoerd in de vorm van artikel 1043b lid 1 Rv. De bepaling geeft volgens de wetsgeschiedenis invulling aan artikel 17 van de UNCITRAL Model Law uit 1985.⁶² Aan het treffen van voorlopige voorzieningen is de – dwingendrechtelijke – voorwaarde verbonden dat de verzochte voorzieningen moeten samenhangen met de (tegen)vordering in het aanhangige arbitraal geding.⁶³ Een soortgelijk vereiste komt voor in artikel 223 Rv, dat voorlopige voorzieningen in het kader van een civiele bodemprocedure regelt.⁶⁴
108. Vereisten voor de bevoegdheid van het scheidsgerecht ten aanzien van een in een arbitrage ingestelde vordering zijn – ten minste – de aanwezigheid van een geldige overeenkomst tot arbitrage en dat de ingestelde vordering onder de reikwijdte van de overeenkomst tot arbitrage valt. Tussen Partijen is niet in geschil dat de arbitrageovereenkomsten in het AoH, het Interim Akkoord en het Norg Akkoord geldig zijn. Het standpunt van de Staat komt erop neer dat de reikwijdte van de arbitrageovereenkomsten in het AoH en het Interim Akkoord, op grond waarvan ExxonMobil en Shell deze arbitrage zijn begonnen, wordt uitgebreid tot alle verzoeken die voldoen aan de vereisten van artikel 35 lid 1 NAI Arbitragereglement, ongeacht of die verzoeken gebaseerd zijn op een andere rechtsgrondslag, zoals een andere overeenkomst die al dan niet in een andere methode van geschillenbeslechting voorziet.
109. Uit de wetsgeschiedenis van artikel 1043b lid 1 Rv, noch anderszins, blijkt dat de wetgever beoogd heeft de reikwijdte van een overeenkomst tot arbitrage uit te breiden tot vorderingen op grond van overeenkomsten waarin partijen hebben voorzien in geschilbeslechting door een ander (scheids)gerecht. In tegendeel, de Arbitragewet 2015 stelt in het nieuw ingevoerde artikel 1038c Rv juist de eis dat een tegenvordering alleen toelaatbaar is indien daarop dezelfde arbitrageovereenkomst als waarop de vordering is gebaseerd van toepassing is dan wel diezelfde arbitrageovereenkomst door de partijen uitdrukkelijk of stilzwijgend van toepassing is verklaard. Het valt voor het scheidsgerecht niet in te zien waarom de verzoeken van de Staat in VoVo-4 – in de visie van de Staat – via artikel 1043b Rv tot *uitbreiding* van de reikwijdte van de arbitrageovereenkomst waarop de vorderingen van ExxonMobil en Shell zijn gebaseerd

⁶⁰ Artikel 38 lid 1 NAI Arbitragereglement 2010.

⁶¹ H.J. Snijders, Nederlands Arbitragerecht (2018), ¶ 5.16.2.1.

⁶² Art. 17 UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration 1985 luidt: “*Unless otherwise agreed by the parties, the arbitral tribunal may, at the request of a party, order any party to take such interim measure of protection as the arbitral tribunal may consider necessary in respect of the subjectmatter of the dispute. The arbitral tribunal may require any party to provide appropriate security in connection with such measure.*”

⁶³ G.J. Meijer e.a., *Parlementaire Geschiedenis Arbitragewet 2015*/I.39.3.

⁶⁴ In Verzoek VoVo-4, voetnoot 60, over de aan de vereiste samenhang tussen het verzoek en de vordering in de hoofdzaak gestelde eisen in het kader van art. 223 Rv legt de Staat overigens ten onrechte H.J. (‘Henk’) Snijders woorden in de mond van G. (‘Gerbrant’) Snijders in *GS Burgerlijke Rechtsvordering*, artikel 223 Rv, aant. 4.

zouden leiden, als uit een andere overeenkomst volgt dat partijen de beoordeling van die verzoeken aan een andere vorm van geschilbeslechting door een ander (scheidsgerecht) hebben willen onderwerpen.

110. Het NAI Arbitragereglement biedt evenmin aanknopingspunten voor het standpunt van de Staat. Het NAI Arbitragereglement 2010 voorzag met het arbitraal kort geding en voorlopige beslissingen of maatregelen in processuele bevoegdheden van het scheidsgerecht ten gronde op grond van en binnen de reikwijdte van de arbitrageovereenkomst die aan het arbitraal geding ten grondslag ligt. Artikel 35 lid 1 NAI Arbitragereglement is gebaseerd op artikel 1043b Rv. Artikel 24 lid 1 NAI Arbitragereglement herhaalt woordelijk artikel 1038c Rv ten aanzien van de toelaatbaarheid van tegenvorderingen. Uit niets blijkt dat het NAI Arbitragereglement beoogt artikel 35 lid 1 een ruimere strekking te geven dan artikel 1043b Rv.
111. Overigens volgt ook de overheidsrechter ten aanzien van artikel 223 Rv niet de strekking die de Staat aan artikel 35 lid 1 NAI Arbitragereglement geeft. Zo achtte de Rechtbank Midden-Nederland zich niet bevoegd ten aanzien van een incidentele vordering ex art. 223 Rv, omdat de aanspraak van eiseres in het incident aan arbitrage was onderworpen.⁶⁵
112. Het scheidsgerecht oordeelt daarom dat het enkele feit dat het Verzoek VoVo-4 zou voldoen aan de vereisten van artikel 35 lid 1 NAI Arbitragereglement niet inhoudt dat de opdracht aan het scheidsgerecht zich daardoor uitstrekt tot beslechting van geschillen die naar aanleiding van het Norg Akkoord zijn ontstaan. Daarmee faalt het meest verstrekkende argument van de Staat.
113. Het scheidsgerecht zal vervolgens bespreken in hoeverre bevoegdheid ten aanzien van VoVo-4 kan worden ontleend aan het AoH.

C. Scheidsgerecht bevoegd voor zover Verzoek VoVo-4 is gebaseerd op het AoH

114. De Staat stelt dat naast artikel 2.4 Norg Akkoord het Verzoek VoVo-4 mede gedragen wordt door het AoH, meer in het bijzonder artikel 3.12 daarvan. De Staat heeft op grond van het AoH recht op toegang tot en inzet van de Norg UGS teneinde de leveringszekerheid te garanderen.⁶⁶ Wanneer die toegang niet meer aan GasTerra wordt geboden of wanneer GasTerra de haar toekomstige capaciteit niet meer inzet ten behoeve van het garanderen van de leveringszekerheid, omdat zij in praktische zin ophoudt te bestaan, zal – naar het scheidsgerecht begrijpt ook op grond van het AoH – voor een passende oplossing zorg gedragen moeten worden.⁶⁷ Daar is volgens de Staat het Verzoek VoVo-4 op gericht.
115. Uitgangspunt bij de beoordeling van bevoegdheid is dat het scheidsgerecht gerechtigd is over zijn bevoegdheid te oordelen en dat het scheidsgerecht de zaak onderzoekt en beslist op de grondslag van hetgeen partijen aan hun vordering of verzoek ten grondslag hebben gelegd.⁶⁸ De bevoegdheid van het scheidsgerecht zal daarom worden beoordeeld aan de hand van bovenstaande stelling van de Staat. Denkbaar is dat een uitzondering kan worden gemaakt in

⁶⁵ Rb. Midden-Nederland, 10 februari 2021, ECLI:NL:RBMNE:2021:356.

⁶⁶ Zie tevens Verzoek VoVo-4, ¶¶ 2.5.1 en 5.2.3.

⁶⁷ Zie tevens Verzoek VoVo-4, ¶ 4.1.

⁶⁸ Art. 1052 lid 1 jo. (analoog) 24 lid 1 Rv.

evidente gevallen, waarbij op het eerste gezicht reeds duidelijk is dat van een geschil als bedoeld in artikel 7.4 AoH geen sprake is. Dat is hier niet het geval.

116. De grondslag van de verzoeken van de Staat is (mede) schending van het AoH door ExxonMobil en Shell. Het oordeel over die schending is krachtens artikel 7.4 AoH onderworpen aan het oordeel van het scheidsgerecht.
117. Het scheidsgerecht acht zich daarom bevoegd om te oordelen over Verzoek VoVo-4, voorzover gebaseerd op niet-nakoming van verbintenissen van ExxonMobil en Shell uit hoofde van het AoH. Het verzoek van ExxonMobil te verklaren dat het scheidsgerecht niet bevoegd is zal dan ook reeds daarom worden afgewezen.
118. Het scheidsgerecht bespreekt hierna in hoeverre de arbitrageovereenkomst in artikel 7.4 AoH (en die in artikel 5.8 Interim Akkoord) zich mede uitstrekt tot geschillen naar aanleiding van het Norg Akkoord.

D. Arbitrageovereenkomst AoH omvat het Norg Akkoord

119. Artikel 7.4 AoH bepaalt dat “alle geschillen tussen Partijen welke mochten ontstaan naar aanleiding van dit Akkoord zullen uitsluitend worden verwezen naar, en beslecht worden door, arbitrage volgens het arbitragereglement van het Nederlands Arbitrage Instituut.” De reikwijdte van de arbitrageovereenkomst is daarmee “alle geschillen tussen Partijen welke mochten ontstaan *naar aanleiding van*” het AoH.
120. Voor de uitleg van een overeenkomst tot arbitrage geldt in beginsel hetzelfde als voor uitleg van overeenkomsten in het algemeen.⁶⁹ Gezien de tussen Partijen overeengekomen plaats van arbitrage in Nederland en toepasselijkheid van Nederlands recht op het AoH, oordeelt het scheidsgerecht dat Nederlands recht van toepassing is op de arbitrageovereenkomst in het AoH.⁷⁰ Voor de arbitrageovereenkomsten in het Interim Akkoord en het Norg Akkoord geldt *mutatis mutandis* hetzelfde. Bij de uitleg van een beding in de betreffende overeenkomsten tot arbitrage komt het daarmee aan op de zin die partijen over en weer redelijkerwijs aan het beding mochten toekennen en op hetgeen zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten in het licht van de omstandigheden van het geval.⁷¹
121. Voor de uitleg acht het scheidsgerecht relevant dat de arbitrageovereenkomsten in het AoH, het Interim Akkoord en het Norg Akkoord gelijkkluidend zijn, in de zin dat alle verwijzen naar het arbitragereglement van het NAI en tevens allen bepalen dat: (i) het scheidsgerecht uit drie arbiters zal bestaan; (ii) de plaats van arbitrage 's-Gravenhage is; (iii) het scheidsgerecht zal oordelen op basis van de regelen des rechts; en (iv) de arbitrage in het Nederlands wordt gevoerd. In het verlengde hiervan geldt dat de begrenzing van uitleg die volgt uit artikel 6 lid 1 EVRM en artikel 17 Grondwet, die het recht op toegang door bij de wet ingestelde gerechten

⁶⁹ Asser Procesrecht/Sanders, Meijer & Ernste 8 2023/77.

⁷⁰ Vgl. art. 10:166 BW.

⁷¹ Vgl. HR 13 maart 1981, NJ 1981/635 (*Haviltex*); HR 20 februari 2004, NJ 2005/493 (*DSM-Chemie/Fox*); HR 5 maart 2004, NJ 2005/494 (*B/S*); HR 19 januari 2007, NJ 2007/575 (*Meyer/Pontmeyer*); HR 29 juni 2007, NJ 2007/576 (*Derksen/Homburg*); HR 5 april 2013, NJ 2013/214 (*Lundiform/Mexx*).

waarborgen, in dit geval niet speelt aangezien alle relevante overeenkomsten onbetwist in NAI-arbitrage voorzien. Tevens acht het scheidsgerecht het van belang dat uit artikel 5.1 Interim Akkoord en artikel 4.1 Norg Akkoord uitdrukkelijk blijkt dat die overeenkomsten aanvullingen en wijzigingen van het AoH behelzen.

122. Het scheidsgerecht neemt verder in aanmerking dat professionele partijen als ExxonMobil, Shell en de Staat voor ogen moeten hebben gehad dat het “afknippen” van wijzigingen van en aanvullingen op het AoH in het Interim Akkoord en het Norg Akkoord door losstaande geschillenbeslechtingsslausules aanleiding zou geven tot afgrenzingsproblemen en mogelijk het risico met zich zou meebrengen van tegenstrijdige beslissingen van bevoegde scheidsgerechten. Het uitgangspunt dat partijen geen splitsing hebben beoogd en dat zij alle uit een bepaalde (hoofd)overeenkomst voortvloeiende geschillen in één arbitrage beslecht willen zien, in het buitenland wel aangeduid als de “*presumption in favour of one-stop arbitration*”,⁷² brengt naar het oordeel van het scheidsgerecht met zich mee dat tussen professionele partijen aangenomen moet worden dat, als op een gegeven moment geschillen aangaande een bepaalde rechtsbetrekking rijzen, partijen hebben gewild dat deze in (één en dezelfde) arbitrage worden beslecht. Het “alles-in-één-vermoeden” brengt naar het oordeel van het scheidsgerecht met zich mee dat partijen ook geschillen betreffende de rechtsbetrekking waarop het arbitraal beding van toepassing is buiten de letterlijke omschrijving in het arbitraal beding aan arbitrage hebben willen onderwerpen.⁷³
123. In aanmerking nemend de hierboven geschetste omstandigheden, oordeelt het scheidsgerecht dat de strekking van het beding ‘geschillen tussen Partijen welke mochten ontstaan naar aanleiding van het AoH’ met zich meebrengt dat Partijen voor ogen moeten hebben gehad dat ook geschillen naar aanleiding van nadere overeenkomsten naar aanleiding van het AoH, zoals het Interim Akkoord en het Norg Akkoord, onder artikel 7.4 AoH zouden vallen. Daarbij is van belang dat het AoH op tal van plaatsen voorziet in nadere afspraken en overeenkomsten tussen partijen (zie bijvoorbeeld de artikelen 1.2, 1.4, 2, en 3.2). Het scheidsgerecht vindt steun voor dat oordeel in Meijers opvatting dat het op grond van uitleg van de overeenkomst geenszins uitgesloten is dat wordt aangenomen dat een arbitraal beding, ofschoon dit letterlijk slechts op één bepaalde overeenkomst ziet, zich ook uitstrekt tot samenhangende overeenkomsten of vervolgovereenkomsten.⁷⁴ In een internationale context komt ook Born tot de conclusie dat de reikwijdte van een arbitrageclausule in de eerste van opeenvolgende overeenkomsten met voldoende onderlinge samenhang zich uitstrekt tot die latere overeenkomsten.⁷⁵

⁷² Conform het uitgangspunt van het Engelse House of Lords in *Fiona Trust & Holding Corp v. Privalov*, [2007] UKHL 40: “*In my opinion the construction of an arbitration clause should start from the assumption that the parties, as rational business-men, are likely to have intended any dispute arising out of the relationship into which they have entered or purported to enter to be decided by the same tribunal. The clause should be construed in accordance with this presumption unless the language makes it clear that certain questions were intended to be excluded from the arbitrator's jurisdiction. As Longmore LJ remarked, at para 17: “if any businessman did want to exclude disputes about the validity of a contract, it would be comparatively easy to say so.”*”

⁷³ Vgl. G.J. Meijer, *Overeenkomst tot arbitrage* (2011), ¶ 10.2.2.1.

⁷⁴ G.J. Meijer, *Overeenkomst tot arbitrage* (2011), ¶ 10.2.2.3.

⁷⁵ G. Born, *International Commercial Arbitration* (3rd. Ed, 2020), ¶ 9.02[F][6], onder verwijzing naar arbitrale vonnissen en rechtspraak in Frankrijk, de Verenigde Staten, Engeland, Duitsland en Zwitserland.

124. Het feit dat het Interim Akkoord en het Norg Akkoord voorzien in afzonderlijke arbitrageovereenkomsten staat niet in de weg aan de bovenstaande uitleg. Om zeker te maken dat dezelfde arbitrageovereenkomst van toepassing zal zijn op nadere overeenkomsten kunnen partijen immers òf terugverwijzen naar de arbitrageclausule in de hoofdovereenkomst òf de arbitrageclausule herhalen in de nadere overeenkomst. Partijen hebben hier verkozen de arbitrageclausule in het AoH te herhalen. Herhaling van de arbitrageclausule in het Norg Akkoord brengt met zich mee dat NAM voor zover het haar verbintenissen onder het Norg Akkoord betreft tevens onder de reikwijdte van de arbitrageovereenkomst valt.
125. De slotsom is dat het scheidsgerecht zich op basis van bovenstaande uitleg van artikel 7.4 AoH ook bevoegd acht te oordelen over Verzoek VoVo-4 voor zover daar mede bepalingen van het Norg Akkoord aan ten grondslag zijn gelegd.
126. In het volgende onderdeel bespreekt het scheidsgerecht dat, zelfs indien zou worden uitgegaan van een beperktere reikwijdte van artikel 7.4 AoH, in de zin dat die zich niet zou uitstrekken tot het Norg Akkoord, het scheidsgerecht zich bevoegd acht over het Norg Akkoord te oordelen op grond van de stellingen van ExxonMobil en Shell in de Arbitrageaanvraag en de Memorie van Eis. Die stellingen hebben tot gevolg dat de bevoegdheid van het scheidsgerecht zich mede uitstrekt, althans is gaan uitstrekken tot geschillen naar aanleiding van het Norg Akkoord.

E. De opdracht van het scheidsgerecht omvat het Norg Akkoord

Arbitrageaanvraag

127. De Arbitrageaanvraag is volgens ExxonMobil en Shell ingediend op grond van artikel 7.4 AoH, artikel 5.8 Interim Akkoord en artikel 7 NAI Arbitragereglement.⁷⁶ De aanleiding voor deze arbitrage is volgens de aanvraag de niet-nakoming door de Staat van de door Partijen zorgvuldig afgewogen overeenkomsten met betrekking tot de geleidelijke afbouw van de gaswinning uit het Groningenveld. ExxonMobil en Shell beogen naar eigen zeggen met deze arbitrage te bewerkstelligen dat de Staat zijn afspraken nakomt en de schade vergoedt die hij veroorzaakt door de schending van die afspraken.⁷⁷
128. De in dit verband relevante afspraken worden door ExxonMobil en Shell besproken in hoofdstuk 4 van de Arbitrageaanvraag, in welk kader afspraken worden beschreven die door Partijen zijn gemaakt in het AoH, het Interim Akkoord en het Norg Akkoord. Ten aanzien van het Norg Akkoord wordt specifiek gerefereerd aan: (i) de afspraak over verlenging van het gewijzigde gebruik van de Norg UGS tot en met 30 september 2027; (ii) de afspraak dat Partijen in overleg zouden treden over het gebruik van de Grijpskerk UGS voor de leveringszekerheid in plaats van de Norg UGS; en (iii) de afspraak dat de Staat een marktconforme vergoeding zal betalen voor de gewijzigde inzet van de Norg UGS.⁷⁸ Vervolgens kondigen ExxonMobil en Shell aan een vordering in te stellen met betrekking tot het voornemen van de Staat te verlangen dat de Norg UGS open blijft voor andere doeleinden dan de leveringszekerheid op de L-gasmarkt.⁷⁹

⁷⁶ Arbitrageaanvraag, ¶ 1.

⁷⁷ Arbitrageaanvraag, ¶ 2.

⁷⁸ Arbitrageaanvraag, ¶¶ 119-122.

⁷⁹ Arbitrageaanvraag, ¶ 123.

129. Uit de nadere omschrijving van die vordering blijkt dat de Minister het in 2023 door NAM ingediende winningsplan, gericht op het leegblazen van de Norg UGS, zal toetsen aan de (veiligheids)criteria uit de Mijnbouwwet en aan EU-wetgeving met betrekking tot de leveringszekerheid van gas, mede op de H-gasmarkt. Dit is volgens ExxonMobil en Shell in strijd met het AoH en latere overeenkomsten, die enkel voorzien in het gebruik van de Norg UGS voor een beperkte periode en om de leveringszekerheid van L-gas te ondersteunen, en dus níet die van H-gas. ExxonMobil en Shell willen de Minister niet beperken in de uitoefening van diens bevoegdheden, maar menen dat dat niet afdoet aan het feit dat die uitoefening een schending van de gemaakte afspraken oplevert.⁸⁰ Die afspraken in het AoH, het Interim Akkoord en het Norg Akkoord worden vervolgens in detail beschreven.⁸¹ Ten aanzien van het Norg Akkoord stellen ExxonMobil en Shell onder verwijzing naar artikel 2.1 Norg Akkoord:⁸²

De afspraak over de gewijzigde inzet van de Norg UGS om de sluiting van het Groningenveld te faciliteren en de leveringszekerheid van L-gas te waarborgen, werd bevestigd in het Norg Akkoord. Hierin is afgesproken dat de maatregelen uit het Interim Akkoord worden verlengd, zodat “de gaswinning uit het Groningenveld eerder definitief kan worden beëindigd met inachtneming van de leveringszekerheid”.

ExxonMobil en Shell concluderen dat uit het AoH en het Interim Akkoord volgt dat de gewijzigde inzet van de Norg UGS waarmee zij hebben ingestemd uitsluitend betrekking heeft op de leveringszekerheid op de L-gasmarkt. Zij baseren hun vorderingen vervolgens op schending van het AoH en het Interim Akkoord.⁸³

130. Uit de Arbitrageaanvraag blijkt echter dat de rechtsbetrekking in geschil zich mede uitstrekt tot het Norg Akkoord. De verklaring van de Minister over de toetsing van het winningsplan is volgens ExxonMobil en Shell in strijd met het AoH en latere overeenkomsten, die enkel voorzien in het gebruik van de Norg UGS om de leveringszekerheid van L-gas te ondersteunen, en dus níet die van H-gas.⁸⁴ Ook zouden een weigering om met het winningsplan in te stemmen en/of uitstel van het leegblazen van de Norg UGS wegens vermeende leveringszekerheidsrisico's op de H-gas markt leiden tot een schending van het AoH en latere overeenkomsten.⁸⁵ Ook behouden ExxonMobil en Shell zich al hun rechten onder het AoH en latere overeenkomsten voor ten aanzien van mogelijke verliezen door uitstel van het leegblazen van de Norg UGS.⁸⁶ Het Norg Akkoord is naast het Interim Akkoord de enige andere latere overeenkomst waaraan door ExxonMobil en Shell wordt gerefereerd. Ten slotte behouden ExxonMobil en Shell zich in de Arbitrageaanvraag uitdrukkelijk het recht voor om de nakoming van hun verplichtingen uit hoofde van het AoH, het Interim Akkoord en het Norg Akkoord op te schorten.⁸⁷

⁸⁰ Arbitrageaanvraag, ¶¶ 197-199.

⁸¹ Arbitrageaanvraag, ¶¶ 200-205.

⁸² Arbitrageaanvraag, ¶ 205.

⁸³ Arbitrageaanvraag, ¶ 206.

⁸⁴ Arbitrageaanvraag, ¶ 199.

⁸⁵ Arbitrageaanvraag, ¶ 206.

⁸⁶ Arbitrageaanvraag, ¶ 206.

⁸⁷ Arbitrageaanvraag, ¶ 233.

131. Het scheidsgerecht concludeert dat uit de Arbitrageaanvraag volgt dat de rechtsbetrekking in geschil tussen enerzijds ExxonMobil en Shell en anderzijds de Staat die aan arbitrage wordt onderworpen zich mede uitstrekt tot het Norg Akkoord. Dat betekent naar het oordeel van het scheidsgerecht dat de Staat er al op basis van de Arbitrageaanvraag gerechtvaardigd op mocht vertrouwen dat òf: (i) ook ExxonMobil en Shell ervan uitgingen dat geschillen naar aanleiding van het Norg Akkoord mede onder de reikwijdte van artikel 7.4 AoH en/of artikel 5.8 Interim Akkoord vallen; òf (ii) de Arbitrageaanvraag stilzwijgend mede was gebaseerd op artikel 6.2 Norg Akkoord.

Memorie van Eis

132. Het scheidsgerecht vindt bevestiging van zijn voorgaande analyse in de Memorie van Eis. Ook daarin wordt bij herhaling gesproken over “het AoH en latere overeenkomsten.”⁸⁸ In de Memorie van Eis worden de drie Akkoorden ook regelmatig in één adem genoemd:
- (a) “De Staat bleef echter in afwijking van het AoH, Interim Akkoord en Norg Akkoord beroep doen op de capaciteitsmiddelen van ExxonMobil, Shell en NAM.”⁸⁹
 - (b) “In lijn met de afspraken uit het AoH, Interim Akkoord en Norg Akkoord diende NAM op 1 september 2023 een winningsplan in voor Norg UGS.”⁹⁰
 - (c) “Naar aanleiding van de afspraken uit het AoH, Interim Akkoord en Norg Akkoord heeft NAM op 27 september 2021 een opslagplan ingediend [...]”⁹¹
 - (d) “(...) op grond van andere overwegingen dan die in het AoH, Interim Akkoord en Norg Akkoord bedoelde leveringszekerheid op de L-gasmarkt.”⁹²
 - (e) “De staatssecretaris noemt hierbij niet dat het AoH, Interim Akkoord én Norg Akkoord bepalen dat – door de conversie van Grijpskerk UGS naar L-gas – het gebruik van Norg UGS eerder zou kunnen worden beëindigd (...)”⁹³
 - (f) “In de brief stelden ExxonMobil en Shell vast dat het WBE indruist tegen de afspraken in het AoH, Interim Akkoord en Norg Akkoord.”⁹⁴
 - (g) “Zoals hiervoor uitgelegd, lijkt het er daarnaast op alsof de Staat als wetgever maatregelen neemt die de gemaakte afspraken in het AoH, Interim Akkoord en Norg Akkoord niet eerbiedigen en het leeg produceren van de gasopslagen dienen te voorkomen.”⁹⁵
133. In het Norg Akkoord is vastgelegd dat tegenover de gewijzigde inzet van de Norg UGS een zgn. Norgvergoeding stond. ExxonMobil en Shell stellen zich in de hoofdzaak op het standpunt dat

⁸⁸ MvE, deel B (koptekst), par. 44 (koptekst), par. 44.4 (koptekst), en par. 45.6 (koptekst).

⁸⁹ MvE, ¶ 175.

⁹⁰ MvE, ¶ 187.

⁹¹ MvE, ¶ 1004.

⁹² MvE, ¶ 1005, zie voor vergelijkbare stellingen ook ¶¶ 1038, 1041, 1054, 1077, 1079, 1081 en 1096.

⁹³ MvE, ¶ 1062.

⁹⁴ MvE, ¶ 1073.

⁹⁵ MvE, ¶ 1082.

de Staat ten onrechte een deel van die Norgvergoeding zou terugvorderen,⁹⁶ welke vergoeding “het directe gevolg [is] van het onderhandelingsresultaat tussen partijen bij het Norg Akkoord en de in arbitrage bevestigde berekeningswijze van de marktconforme vergoeding voor de gewijzigde inzet van Norg.”⁹⁷ Teneinde die stelling te beoordelen zal het scheidsgerecht zich bij betwisting van de Staat moeten buigen over de uitleg van het Norg Akkoord.

134. ExxonMobil en Shell beroepen zich er voorts op dat “het AoH, Interim Akkoord én Norg Akkoord bepalen dat – door de conversie van Grijpskerk UGS naar L-gas – het gebruik van Norg UGS eerder zou kunnen worden beëindigd.”⁹⁸ ExxonMobil en Shell leggen zelf de nadruk op het woord “én” vóór “Norg Akkoord”. In onderdeel 6a van het petitum in de Memorie van Eis wordt het Norg Akkoord weliswaar niet genoemd, maar uit de Memorie van Eis blijkt dat het Norg Akkoord wel mede aan de daarin geformuleerde vordering ten grondslag is gelegd. Onderdeel 6b van het petitum kan evenmin los gezien worden van de stelling van ExxonMobil en Shell – onder verwijzing naar het Norg Akkoord – dat er een “direct verband [is] tussen de gewijzigde inzet van Norg UGS en het effect daarvan op Grijpskerk.”⁹⁹ ExxonMobil stelt zelfs met zoveel woorden dat Partijen in het Norg Akkoord overeen zouden zijn gekomen dat de rol van de Norg UGS zou worden overgenomen door de Grijpskerk UGS.¹⁰⁰
135. Het scheidsgerecht oordeelt dat zijn bevoegdheid ten aanzien van de verzoeken van de Staat evenzeer volgt uit de hiervoor besproken uitingen van ExxonMobil en Shell.

Slotsom

136. In alle gevallen geldt – linksom of rechtsom – dat de opdracht van het scheidsgerecht zich uitstrekt tot Verzoek VoVo-4, ook voor zover dat verzoek gebaseerd is op het Norg Akkoord.

F. Positie NAM onder het Norg Akkoord

137. ExxonMobil betoogt dat de verzoeken van de Staat niet tot de bevoegdheid van het scheidsgerecht behoren omdat de partijen bij het AoH en het Interim Akkoord enerzijds en het Norg Akkoord anderzijds verschillend zijn. De partijen bij het Norg Akkoord zijn de Staat, Shell, ExxonMobil, en NAM, terwijl het AoH en het Interim Akkoord zijn ondertekend door de Staat, Shell en ExxonMobil. ExxonMobil verbindt daar de conclusie aan dat geschillen die voortvloeien uit het Norg Akkoord niet kunnen worden behandeld in een arbitrage die is begonnen onder het AoH of het Interim Akkoord, zonder toestemming van partijen en het scheidsgerecht.¹⁰¹
138. Het scheidsgerecht verwerpt dit verweer. Het feit dat NAM partij is bij het Norg Akkoord brengt niet mee dat de samenhang tussen het AoH, het Interim Akkoord en het Norg Akkoord is verbroken. De vorderingen van de Staat richten zich tot ExxonMobil en Shell en toestemming

⁹⁶ MvE, par. 51.4.

⁹⁷ MvE, ¶ 1170.

⁹⁸ MvE, ¶ 1062.

⁹⁹ MvE, voetnoot 385.

¹⁰⁰ Bevoegdheidsverweer, ¶ 19.

¹⁰¹ Bevoegdheidsverweer, ¶¶ 24-25.

van NAM (of het betrekken van NAM in deze arbitrage) is niet vereist voor het instellen van deze vorderingen. Bovendien volgt uit artikel 1.6 AoH, artikel 2.2 Interim Akkoord en artikel 2.2 Norg Akkoord dat NAM, als gezamenlijke dochtervennootschap van ExxonMobil en Shell, voorzover relevant ook gebonden is aan de instemming van ExxonMobil en Shell met het uitbreiden van de reikwijdte van deze arbitrage tot het Norg Akkoord. Indien NAM meent dat zij belang heeft bij het arbitraal geding, staat het haar vrij op de voet van artikel 37 NAI Arbitragereglement voeging of tussenkomst te verzoeken. Ten slotte ligt de toestemming van het scheidsgerecht, voorzover al vereist, besloten in dit vonnis.

139. Bovenstaande overwegingen leiden het scheidsgerecht tot de volgende conclusie.

G. Conclusie

140. Het scheidsgerecht concludeert dat het zich bevoegd acht te oordelen over Verzoek VoVo-4, voorzover daar bepalingen van het AoH, het Interim Akkoord en/of het Norg Akkoord aan ten grondslag zijn gelegd.
141. Het verzoek van ExxonMobil te verklaren dat het scheidsgerecht niet bevoegd is zal daarom worden afgewezen.
142. Het scheidsgerecht zal het verzoek van ExxonMobil Verzoek VoVo-4 af te wijzen aanhouden tot na de inhoudelijke behandeling van Verzoek VoVo-4.
143. Als laatste zal het scheidsgerecht zich buigen over de kosten van de procedure.

VII. KOSTEN

144. ExxonMobil en de Staat hebben met betrekking tot dit verzoek tot het treffen van voorlopige voorzieningen het scheidsgerecht verzocht de wederpartij te veroordelen in de kosten als bedoeld in artikel 52 NAI Arbitragereglement, met inbegrip van de kosten van juridische bijstand.¹⁰² Shell heeft zich gerefereerd aan het oordeel van het scheidsgerecht en geen kostenopgave gedaan.
145. Volgens artikel 57 lid 1 NAI Arbitragereglement stelt het scheidsgerecht met inachtneming van het bepaalde in artikel 54 de kosten van de arbitrage vast. Artikel 57 lid 2 NAI Arbitragereglement bepaalt dat de partij die in het ongelijk is gesteld wordt veroordeeld tot betaling van de kosten van de arbitrage, behoudens bijzondere gevallen ter beoordeling van het scheidsgerecht. Indien de partijen ieder voor een deel in het ongelijk zijn gesteld, kan het scheidsgerecht de kosten van de arbitrage geheel of gedeeltelijk verdelen.
146. Het scheidsgerecht acht een beslissing over de kosten van dit bevoegdheidsincident thans geroepen, omdat het een eenzijdig door ExxonMobil gevoerd bevoegdheidsverweer betreft, waarbij Shell zich aan het oordeel van het scheidsgerecht heeft gerefereerd.

¹⁰² Artikel 57 lid 4 NAI Arbitragereglement staat veroordeling tot betaling van de kosten van de arbitrage toe ook zonder dat dit door een partij uitdrukkelijk is gevorderd.

147. De arbitragekosten van het bevoegdheidsincident, bestaande uit honoraria en verschotten van arbiters (als vastgesteld door de administrateur) worden door het scheidsgerecht als volgt vastgesteld:

Honorarium arbiters	EUR 72.373,36 (incl. EUR 10.572,06 btw)
Verschotten arbiters	EUR 3.804,07 (incl. EUR 660,21 btw)
Totaal	EUR 76.177,43

148. Aangezien het scheidsgerecht tot het oordeel komt dat het bevoegd is over Verzoek VoVo-4 te oordelen, geldt ExxonMobil als de in het ongelijk gestelde partij als bedoeld in artikel 57 lid 2 NAI Arbitragereglement. Voornoemde arbitragekosten ten belope van EUR 76.177,43 zullen betaald worden uit het door ExxonMobil gestorte depot.
149. Beide partijen hebben opgave gedaan van de door hen gemaakte juridische kosten ter zake van het bevoegdheidsincident.¹⁰³ Artikel 56 NAI Arbitragereglement bepaalt dat het scheidsgerecht de partij die in het ongelijk is gesteld, kan veroordelen tot betaling van een redelijke vergoeding voor juridische bijstand van de partij die in het gelijk is gesteld, indien en voor zover deze kosten naar het oordeel van het scheidsgerecht noodzakelijk waren. Artikel 52 NAI Arbitragereglement bepaalt dat onder de kosten van de arbitrage worden verstaan de kosten genoemd in de artikelen 53, 54 en 56 en de overige kosten welke de arbitrage naar het oordeel van het scheidsgerecht noodzakelijkerwijs meebracht.
150. ExxonMobil verzoekt de Staat te veroordelen tot volledige vergoeding van haar kosten van het bevoegdheidsincident, zijnde de kosten van juridische bijstand en overige kosten, in totaal gekwantificeerd op EUR 105.033,00 (exclusief btw).¹⁰⁴
151. De Staat verzoekt het scheidsgerecht ExxonMobil te veroordelen in de door de Staat ingediende kosten, zijnde EUR 57.922,40 (inclusief btw) aan kosten van juridische bijstand.
152. ExxonMobil voert aan dat de legitimiteit van de bevoegdheidsbetwisting van ExxonMobil wordt bevestigd door het instellen van een parallel kort geding op basis van identieke feiten, met identieke verzoeken. Voorts moet de kostenbeslissing moet worden aangehouden totdat het scheidsgerecht een inhoudelijke beslissing heeft genomen over de door de Staat verzochte maatregelen in het kader van VoVo-4. Indien Verzoek VoVo-4 om inhoudelijke redenen wordt afgewezen, hebben ExxonMobil (en Shell) recht op volledige vergoeding van de door hen gemaakte kosten voor VoVo-4. Ten slotte betwist ExxonMobil dat het mogelijk is voor de Staat om vergoeding van btw over de door hem gemaakte kosten te vorderen. ExxonMobil meent dat het inhoudelijke debat over de btw dient te worden aangehouden tot een later stadium van de procedure, ook ten aanzien van de in de voorlopige voorzieningen gevorderde btw-kosten.¹⁰⁵

¹⁰³ Zie hierboven, ¶ 42.

¹⁰⁴ Bestaande uit kosten van juridische bijstand (EUR 103.683,00) en overige kosten van vertaaldiensten (EUR 1.350,00); alle kosten exclusief btw. Dit betreft het totaalbedrag exclusief het honorarium en de verschotten van het scheidsgerecht.

¹⁰⁵ ExxonMobil verwijst in dit verband naar de reactie van ExxonMobil en Shell op de kostenopgave van de Staat in VoVo-3 van 7 november 2025, ¶ 4, waarin Eiseressen verkozen “in dit stadium” geen uitgebreid debat te voeren over de btw, maar zich “uitdrukkelijk het recht voor[behouden] om de (juridische)

153. Het scheidsgerecht beschouwt de legitimiteit van de bevoegdheidsbetwisting door ExxonMobil niet als een bijzonder geval als bedoeld in artikel 57 lid 2 NAI Reglement, dat afdoet aan de hoofdregel dat de partij die in het ongelijk is gesteld in de kosten wordt veroordeeld. Het instellen van een parallel kort geding door de Staat was in het licht van de door de Staat aangevoerde spoedeisendheid van een beslissing niet onbegrijpelijk.¹⁰⁶ Indien Verzoek VoVo-4 alsnog om inhoudelijke redenen zou worden afgewezen, doet dat naar het oordeel van het scheidsgerecht niet af aan het feit dat ExxonMobil in dit bevoegdheidsincident in het ongelijk is gesteld en de Staat uit dien hoofde aanspraak kan maken op vergoeding van zijn kosten.
154. Ten aanzien van de vergoeding van btw over de door de Staat opgegeven kosten van juridische bijstand, is naar het voorlopig oordeel van het scheidsgerecht de Staat gerechtigd op vergoeding van de opgevoerde kosten inclusief btw. Aan de Staat worden kosten van juridische bijstand in rekening gebracht inclusief btw. De Staat treedt in deze niet op als belaste ondernemer en kan de door hem aan de juridische dienstverlener betaalde btw niet aftrekken. De kostprijs van die dienstverlening wordt niet gedrukt door de toevallige omstandigheid dat het bedrag van de omzetbelasting in het vermogen van de Staat terugkeert langs de omweg van de belastingdienst.¹⁰⁷ Het scheidsgerecht passeert vooralsnog het verweer van ExxonMobil, maar laat de mogelijkheid open voor ExxonMobil (en Shell) de (juridische) juistheid van de stellingen van de Staat ten aanzien van de btw in een later stadium van de procedure (nader) te betwisten, voor zover van toepassing ook ten aanzien van de nu toegewezen btw-kosten.
155. Het scheidsgerecht acht, gezien het feit dat VoVo-4 een onderdeel vormt van een veelomvattend geschil waarbij de betrokken partijen zich allen van juridische bijstand hebben voorzien, de door de Staat gemaakte kosten voor juridische bijstand noodzakelijk. Het acht de door de Staat opgevoerde kosten tevens redelijk, mede in het licht van de door ExxonMobil opgevoerde kosten en de noodzaak voor de Staat uitgebreid in te gaan op het Bevoegdheidsverweer.
156. Het scheidsgerecht zal ExxonMobil, als de in dit bevoegdheidsincident in het ongelijk gestelde partij, dan ook, met de hierboven geformuleerde kanttekening ten aanzien van btw-kosten, ter zake van vergoeding van kosten van juridische bijstand veroordelen tot betaling van EUR 57.922,40 aan de Staat.

VIII. BESLISSING

157. Het scheidsgerecht, beslissend volgens de regelen des rechts:
- (1) wijst het verzoek van ExxonMobil te verklaren dat het scheidsgerecht niet bevoegd is te oordelen over Verzoek VoVo-4 af;
 - (2) houdt een beslissing over het verzoek Verzoek VoVo-04 volledig af te wijzen aan tot een volgend arbitraal vonnis inzake VoVo-4;

juistheid van de stellingen van de Staat ten aanzien van de btw in een later stadium van de procedure (nader) te betwisten, voor zover van toepassing ook ten aanzien van de nu gevorderde btw-kosten”.

¹⁰⁶ Zie hierboven, ¶ 39.

¹⁰⁷ HR 9 november 1973, ECLI:NL:HR:1973:AB429, NJ 1974, 352 m.nt. A.R. Bloembergen.

- (3) veroordeelt ExxonMobil in de kosten van dit bevoegdheidsincident, vastgesteld op EUR 76.177,43 voor het honorarium en de verschotten van arbiters;
- (4) verstaat dat deze kosten zullen worden verrekend met het door ExxonMobil bij het Nederlands Arbitrage Instituut gestorte depot;
- (5) veroordeelt ExxonMobil om aan de Staat ter zake van haar kosten van juridische bijstand een bedrag van EUR 57.922,40 te voldoen; en
- (6) wijst het meer of anders verzochte af.

Dit arbitraal vonnis is gewezen te 's-Gravenhage op 12 januari 2026.

